

Biuletyn

ISSN 1233-9784

informacyjny

4/2021

Grypa ptaków wciąż groźna

Przestrzegajmy zasad bioasekuracji

**Co zatrudniający cudzoziemców
przy pracach sezonowych wiedzieć powinien**

**Polska hodowla kukurydzy
złapała wiatr w żagle**

Dopłaty 2021: wnioski tylko przez internet

150 tys. zł premii dla młodego rolnika

Pomoc na rozwój małego gospodarstwa

**Nawet 100 tys. euro rocznie
dla nowych grup producentów**

Platforma Sygnalizacji Agrofagów to:

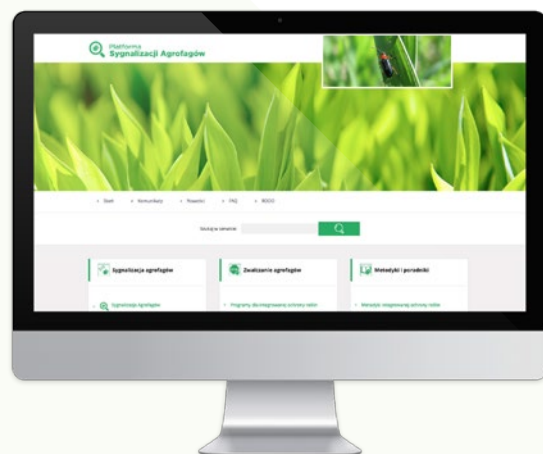
publiczne udostępnianie wyników
**monitorowania organizmów szkodliwych
w uprawach** roślin rolniczych

monitoring prowadzony w około
350 punktach na terenie kraju

monitorowanie upraw pszenicy ozimej,
rzepaku ozimego, kukurydzy, ziemniaka,
buraka cukrowego i bobowatych
grubonasiennych

agrofagi.com.pl

W numerze:

MRiRW

Grypa ptaków wciąż groźna. Przestrzegajmy zasad bioasekuracji	4
Co zatrudniający cudzoziemców przy pracach sezonowych wiedzieć powinien	6
Realizacja „Programu dla szkół” w okresie pandemii COVID-19	11
Patriotyzm konsumencki w czasie pandemii	14
Wpływ COVID-19 na codzienne życie mieszkańców wsi	15
Polska hodowla kukurydzy złapała wiatr w żagle	17
Warto uprawiać rokitnik	19
Zwiedzaj Polskę. Szlakiem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego ..	20
Nowe przepisy dotyczące weterynaryjnych produktów leczniczych	22
Wymiana handlowa towarów pomiędzy Wielką Brytanią i UE	24
Wymagania przy eksporcie polskich jabłek do Indii	27
Fitosanitarna certyfikacja towarów eksportowanych z Polski w 2020 r.	28

ARiMR

Dopłaty 2021: wnioski tylko przez internet	31
150 tys. zł premii dla młodego rolnika	32
Pomoc na rozwój małego gospodarstwa	33
Premie: zalesieniowa i pielęgnacyjna. Trwa nabór wniosków	34
Nawet 100 tys. euro rocznie dla nowych grup producentów	35

KOWR

Działania KOWR w zakresie innowacji	36
---	----

KRUS

Znacznie mniej, ale wciąż za dużo. Jak zapobiegać wypadkom śmiertelnym w rolnictwie	39
--	----

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Zdjęcie: Marcin Kaproń

GRZEGORZ PUDA, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Minister: moim zdaniem

Wiara, tradycja i pamięć o czynach oraz postawach naszych bohaterów – to siła Polskiego Narodu. Jednymi z nich są sygnatariusze Porozumień Rzeszowsko-Ustrzyckich, które zostały podpisane 40 lat temu. To wytrwałość i zaangażowanie zwykłych rolników doprowadziły do rzeczywistego upodmiotowienia niezależnego ruchu chłopskiego.

Pomimo wielu przeciwności i oporu ówczesnych władz komunistycznych, doprowadzili oni do podpisania porozumień podobnych do tych, jakie wiele miesięcy wcześniej władze te podpisały ze strajkującymi robotnikami. O ile o tamtych porozumieniach zawsze było głośno, to o tych – chłopskich było ciszej. A przecież Porozumienia Rzeszowsko-Ustrzyckie stały się ważnym krokiem w historii polskiego ruchu chłopskiego. Dlatego tak

ważne jest, aby przypominać ludzi, ich dokonania i idee. To dzięki nim żyjemy w wolnej Ojczyźnie.

Dziś ponownie potrzebujemy silnego głosu mieszkańców wsi. Ataki na tradycyjne wartości, których wieś od wieków była ostoją, stają się coraz bardziej natarciwe. Nagonka na wiarę chrześcijańską, głosy domagające się likwidowania hodowli zwierząt, eliminacji mięsa z diety człowieka, czy przypadki zaskarżania rolników za to tylko, że wykonują swoje obowiązki na polu, albo za to, że kogut za wcześnie lub za głośno pieje, muszą spotkać się ze zdecydowanym sprzeciwem.

**Podstawowym zadaniem rolnictwa
jest produkcja żywności i zapewnienie
bezpieczeństwa żywnościowego obywateli.**

To smutne, że musimy walczyć o szacunek dla rolników, zwłaszcza że to właśnie oni uratowali Polskę przed kryzysem żywnościowym w czasie pandemii. Praca rolnika jest ciężka, wymagająca wszechstronnych umiejętności i wiedzy z wielu dziedzin. Z pewnością

doświadczenia ostatniego roku, ograniczenia wynikające z pandemii, pozwolą wielu osobom lepiej zrozumieć znaczenie i rolę małych gospodarstw rolnych w naszej

gospodarce jako całości, ale także w sferze bezpieczeństwa żywnościowego.

Zwracałem na to uwagę podczas ostatniej dyskusji w gronie ministrów rolnictwa krajów Grupy Wyszehradzkiej z udziałem szefów tego resortu Bułgarii, Chorwacji i Rumunii. Do końca czerwca Polska sprawuje prezydencję, którą przekaze 1 lipca Węgrom. Głównym tematem naszych rozmów były szanse i wyzwania dla gospodarstw rolnych państw GV4+4 w świetle Strategii „Od pola do stołu”. Zwróciłem uwagę, że podstawowym zadaniem rolnictwa jest produkcja żywności

i zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego obywateli. Dlatego Unia Europejska powinna mieć istotny wkład w globalne bezpieczeństwo żywnościowe. Tym samym w dalszych pracach na forum UE i krajowym należy zadbać, aby zaproponowana transformacja systemu żywnościowego nie ograniczyła produkcji rolnej w UE i nie osłabiła konkurencyjności unijnego sektora rolnego.

Moim zdaniem ciężar realizacji ambitnych celów Strategii „Od pola do stołu” musi być równo-

miernie rozłożony na wszystkie ogniwa łańcucha, a odpowiedzialnością nie można obciążać tylko producentów rolnych, w szczególności tych małych i średnich. Kluczowe znaczenie ma tutaj stworzenie takich mechanizmów wsparcia, które umożliwią gospodarstwom rolnym pełne wykorzystanie ich potencjału w zakresie przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe.

W konkluzjach rozmów przyjęliśmy „Wspólną deklarację w sprawie szans i wyzwań dla gospodarstw rolnych w świetle Strategii Od pola do stołu”. Dokument ten podsumowuje wspólne postulaty naszego regionu w tym zakresie i zostanie przekazany przez polską prezydencję GV4 do Komisji Europejskiej w celu jak najpełniejszego uwzględnienia uzgodnionego stanowiska w ramach prac na forum UE.

Rozmawialiśmy także o Planach Strategicznych Wspólnej Polityki Rolnej, wymieniając się doświadczeniami na temat krajowych przygotowań oraz sposobu odniesienia się poszczególnych państw do rekomendacji Komisji Europejskiej.

Przedstawiając polskie stanowisko zwróciłem uwagę, że same rekomendacje Komisji Europejskiej traktujemy jako wyznaczające kierunek, w jakim powinniśmy zmierzać, chcąc wpisać się w realizację celów Zielonego Ładu. Polska oczekuje, że Komisja – oceniając ostateczną wersję naszego Planu – będzie brać pod uwagę wyłącznie wymogi i cele określone w przepisach prawa.

Dlatego polskie podejście do realizacji Zielonego Ładu zakłada wdrożenie interwencji I i II filaru, które odpowiadają na potrzeby związane z ograniczeniem stosowania nawozów i pestycydów, antybiotyków, a także transformację rolnictwa w kierunku gospodarki cyfrowej.

Będą to m.in. instrumenty zachęcające do stosowania praktyk rolniczych poprawiających stan gleb, wód i powietrza, ograniczających zużycie wody.

Zorganizowane przez polską prezydencję spotkanie było poświęcone również dyskusji na temat działań,

które mogłyby zostać podjęte na rzecz zwiększenia organizacji sektora rolnego państw GV4+4. Omówiony został ponadto stan prac i możliwe kierunki rozwoju Inicjatywy BIOEAST, utworzonej w 2016 r. w celu ukształ-

towania oraz rozwoju współpracy makroregionalnej w obszarze badań, a także innowacji na rzecz rolnictwa i biogospodarki pomiędzy państwami Europy Środkowo-Wschodniej.

Podejmowane inicjatywy i współpraca w regionie sprzyjają rozwojowi polskiego rolnictwa. Warto zwrócić uwagę, że pomimo światowego kryzysu wywołanego pandemią handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi nie załamał się. W ubiegłym roku odnotowaliśmy siedmioprocentowy wzrost wartości eksportu w stosunku do roku 2019. W 2020 r. eksport z Polski produktów rolno-spożywczych osiągnął rekordowy poziom 34 mld euro, czyli o 2,2 mld euro więcej niż w roku poprzednim. Ponadto utrzymuje się dodatnie saldo w obrocie artykułami rolno-spożywczymi, które osiągnęło poziom 11,7 mld euro. Oznaczało to wzrost o ponad 11 proc. w porównaniu z rokiem poprzednim.

Istotnym elementem jest to, że udział eksportu towarów rolno-spożywczych w polskim eksporcie w ubiegłym roku wzrósł, co oznacza, że sprzedaż żywności ma coraz większe znaczenie w obrotach polskiego handlu

zagranicznego ogółem. Polscy eksporterzy udowodnili, że są w stanie sprostać najwyższym wymaganiom stawianym przez partnerów handlowych z zagranicy.

Sukcesy w handlu zagranicznym to jedno, ale nie możemy zapominać, że również od naszych decyzji jako konsumentów

zależy w jaki sposób i czy będzie się rozwijać krajowa gospodarka żywnościowa.

Dlatego bądźmy solidarni z polskimi rolnikami i kupujmy żywność wyprodukowaną w kraju. Tym samym wspieramy polską gospodarkę.

Ciężar realizacji ambitnych celów Strategii „Od pola do stołu” musi być równomiernie rozłożony na wszystkie ogniwa łańcucha, a odpowiedzialnością nie można obciążać tylko producentów rolnych.

Nie możemy zapominać, że również od naszych decyzji jako konsumentów zależy, w jaki sposób i czy będzie się rozwijać krajowa gospodarka żywnościowa. Dlatego bądźmy solidarni z polskimi rolnikami i kupujmy żywność wyprodukowaną w kraju.

Grypa ptaków wciąż groźna

Przestrzegajmy zasad bioasekuracji

W tym roku w całej Europie obserwujemy bardzo niekorzystną sytuację epizootyczną w zakresie grypy ptaków. Szczególnie dotyczy to Francji, gdzie do 7 kwietnia br. stwierdzono 428 ognisk choroby, oraz Niemiec ze stwierdzonymi 164 ogniskami wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI). W Polsce także utrzymuje się wysoki poziom zagrożenia związanego z możliwością wystąpienia ognisk tej choroby w gospodarstwach utrzymujących drób. Sytuacja ta wymaga szczególnej uwagi i wzmożonej ostrożności hodowców drobiu na całym terytorium Polski w celu minimalizacji ryzyka przeniesienia wirusa na teren gospodarstw.

Grypa ptaków to zakaźna choroba wirusowa, na którą podatne są wszystkie gatunki drobiu i wiele gatunków ptaków dzikich. Wirus ten może wywoływać zachorowania i bardzo wysoką śmiertelność u ptactwa domowego. Wektorem wirusa grypy są ptaki dzikie, przede wszystkim gatunki związane ze środowiskiem wodnym, czyli kaczki, gęsi i łabędzie.

Analiza aktualnie występujących w Europie i Polsce wirusów HPAI wskazuje na bardzo niski potencjał zoonotyczny, co powoduje, że nie są one niebezpieczne dla zdrowia ludzi.

Grypa ptaków jest natomiast chorobą o bardzo dużym znaczeniu ekonomicznym. Kraj, w którym pojawi się choćby jedno ognisko grypy, nie może eksportować

drobiu i produktów pochodzenia drobiowego co najmniej z regionu, w którym choroba się pojawiła, jak również w zależności od umów bilateralnych, z obszaru całego państwa, co generuje wymierne straty finansowe.

Wirus grypy jest bardzo wrażliwy na wysoką temperaturę i pod działaniem 70°C ginie prawie natychmiast, tak więc drób i jaja prawidłowo poddane obróbce termicznej są w pełni bezpieczne. Wirus jest też skutecznie eliminowany za pomocą powszechnie stosowanych środków dezynfekcyjnych, takich jak ciepła woda z mydłem.

Wirusy grypy bardzo szybko mutują, a to sprawia, że skuteczność szczepionek jest bardzo ograniczona, nie ma też skutecznych leków. Jej zwalczanie odbywa się więc

metodami administracyjnymi, stąd szczególnie istotne jest:

- niezwłoczne zawiadomienie o podejrzeniu wystąpienia choroby organu Inspekcji Weterynaryjnej albo najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- szybkie rozpoznanie choroby;
- likwidacja ptaków w ognisku;
- wprowadzenie odpowiednich, określonych przepisami, restrykcji na obszarze występowania grypy, aby zapobiec jej dalszemu rozprzestrzenieniu.

Zwalczanie grypy ptaków na poziomie administracyjnym uregulowane są m.in. w ustawie z 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1421) oraz w aktach wykonawczych wydanych na jej podstawie.

Jednocześnie szczegółowy sposób i tryb zwalczania grypy ptaków określono w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 grudnia 2007 r. *w sprawie zwalczania grypy ptaków* (Dz.U. z 2007 r. Nr 239, poz. 1752), które implementuje do krajowego porządku prawnego dyrektywę Rady 2005/94/WE z 20 grudnia 2005 r. w sprawie wspólnotowych

Utrzymujący się wysoki poziom zagrożenia związanego z możliwością wystąpienia grypy ptaków wymaga wzmożonej ostrożności hodowców drobiu na terenie całej Polski

środków zwalczania grypy ptaków i uchylającej dyrektywę 92/40/EWG (Dz. Urz. UE L 10 z 14.01.2006, str. 16).

Ponadto, w ramach zapobiegania wystąpienia grypy ptaków wszyscy posiadacze drobiu muszą przestrzegać przepisów zawartych w opublikowanym 5 kwietnia 2017 r. rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 4 kwietnia 2017 r. w sprawie zarządzenia środków związanych z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków (Dz.U. poz. 722).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem należy:

- nie poić drobiu oraz ptaków utrzymywanych przez człowieka wodą ze zbiorników, do których mają dostęp ptaki dzikie;
- nie wwozić na teren gospodarstwa, w którym jest utrzymywany drób, zwłok dzikich ptaków lub tusz ptaków łownych;
- utrzymywać drób w sposób ograniczający jego kontakt z dzikimi ptakami;
- uniemożliwić dostęp drobiu do zbiorników wodnych, do których mają dostęp dzikie ptaki;
- przechowywać i odpowiednio zabezpieczyć pasze tak, aby nie miały do niej dostępu dzikie ptaki;

- wyłożyć maty dezynfekcyjne przed wejściami i wyjściami z budynków inwentarskich, w których jest utrzymywany drób, w liczbie zapewniającej zabezpieczenie wejść i wyjść z tych budynków – w przypadku ferm, w których drób jest utrzymywany w systemie bezwybiegowym;

- zgłaszać do powiatowego lekarza weterynarii miejsca, w których

utrzymywany jest drób lub inne ptaki;

- przestrzegać zasad higieny, tj. myć i odkażać ręce oraz stosować odzież ochronną oraz obuwie ochronne przy wchodzeniu do budynków inwentarskich;
- czyścić oraz odkażać narzędzia i sprzęt używany do obsługi zwierząt.

Zastosowanie się do powyższych obowiązków, w tym w szczególności zachowanie podstawowych zasad higieny, częste mycie rąk ciepłą wodą z mydłem, dezynfekcja pomieszczeń inwentarskich, przy jednoczesnym ograniczeniu do niezbędnego minimum liczby osób wchodzących do pomieszczeń inwentarskich, są prostymi a jednocześnie bardzo efektywnymi sposobami zmniejszającymi ryzyko wystąpienia choroby w gospodarstwie.

**Departament
Bezpieczeństwa Hodowli
i Produkcji Zwierzęcej MRiRW
tel. 22 623 18 43**

Zdjęcia: MoniaDK.Stock.adobe.com,

EwaAF.Stock.adobe.com,

Bnorbert.Stock.adobe.com

Grypa ptaków jest chorobą o bardzo dużym znaczeniu ekonomicznym. Kraj, w którym pojawi się choćby jedno jej ognisko nie może eksportować drobiu i produktów pochodzenia drobiowego co najmniej z regionu, w którym choroba się pojawiła

Co zatrudniający cudzoziemców przy pracach sezonowych wiedzieć powinien

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Główny Inspektorat Sanitarny w związku z rozprzestrzenianiem się SARS-CoV-2 przygotowały wytyczne dla producentów rolnych zatrudniających cudzoziemców przy pracach sezonowych.

CELE WDRAŻANYCH PROCEDUR

- Zapewnienie bezpieczeństwa gospodarzom i pracownikom sezonowym przebywającym na terenie gospodarstwa.
- Umożliwienie pracownikom z zagranicy warunków do odbycia 10-dniowej kwarantanny w warunkach gospodarstwa, z możliwością bezpiecznego wykonywania pracy i pobytu.
- Zmniejszenie liczby kontaktów na terenie gospodarstwa celem umożliwienia sprawnej identyfikacji osób z najbliższego kontaktu z osobami, które będą wykazywać objawy wskazujące na zakażenie.
- Utrzymanie płynnej pracy w gospodarstwie z zachowaniem warunków bezpieczeństwa epidemiologicznego.

ZALECANE DO STOSOWANIA

Przez okres obowiązywania na terenie Polski stanu epidemii zalecane jest stosowanie następujących zaleceń:

- Procedur zapobiegawczych dot. zapewnienia transportu i warunków kwarantanny.
- Procedur ograniczających szerzenie się wirusa.
- Procedur w przypadku podejrzenia zakażenia koronawirusem u pracownika.

W każdym z powyższych punktów wskazane zostały zalecenia. Uwzględniając konieczność zachowania ciągłości produkcji zasadne jest, aby poszczególne elementy procedur zostały wdrożone jak najszybciej, przy czym obiektywny brak możliwości natychmiastowego wdrożenia części procedur nie powinien wstrzymywać wdrożenia pozostałych ich części.

■ Procedury zapobiegawcze: zapewnienie transportu i warunków kwarantanny

- Po przekroczeniu granicy RP przez cudzoziemca dokonuje się, obok rutynowych działań służb,

obowiązkowego pomiaru temperatury ciała oraz wpisu wszystkich osób przekraczających granicę, oprócz kierowcy, do sytemu EWP celem objęcia 10-dniową kwarantanną. Niektóre osoby przekraczające granicę mogą zostać zwolnione z obowiązkowej kwarantanny wjazdowej zgodnie z obowiązującymi przepisami, np.:

- ✓ którym wystawiono zaświadczenie o wykonaniu szczepienia ochronnego przeciwko COVID-19 szczepionką, która została dopuszczona do obrotu w Unii Europejskiej;
- ✓ posiadające negatywny wynik testu diagnostycznego w kierunku SARS-CoV-2 (antygenowego lub PCR) wykonanego, przed przekroczeniem granicy, w okresie 48 godzin, licząc od momentu wyniku tego testu (dla pracowników z krajów strefy Schengen);
- ✓ z krajów spoza strefy Schengen, które wykonały test diagnostyczny w kierunku SARS-CoV-2 (antygenowy lub PCR) po przyjeździe do Polski, w jednym z laboratoriów wyznaczonych przez Ministra Zdrowia do diagnostyki w kierunku SARS-CoV-2;

Pracownik objęty obowiązkiem odbywania kwarantanny ma możliwość świadczenia pracy, ale obowiązuje go całkowity zakaz opuszczania gospodarstwa

- ✓ które zakończyły izolację w warunkach domowych, izolację albo hospitalizację z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2, nie później niż 6 miesięcy przed dniem przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej.
- Pracownicy otrzymują informację pisemną nt. ich obowiązków, zasad kwarantanny, postępowania w przypadku zachorowania (w języku polskim i ojczystym), co zapewnia pracodawca.
- Przewóz pracowników sezonowych do konkretnego gospodarstwa rolnego odbywa się transportem zorganizowanym (np. busem) lub transportem zapewnionym przez rolnika – transport indywidualny poprzez osobisty odbiór, przy czym każda z osób przed wejściem do pojazdu myje i dezynfekuje ręce oraz zakłada maseczkę zakrywającą nos i usta do czasu dotarcia na miejsce docelowe; zaleca się, aby strefa kierowcy była oddzielona od strefy pasażera przesłoną. Kierowca jest zobowiązany do stosowania się do aktualnych zasad wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz przekazania informacji dotyczących terminu przekroczenia granicy RP, swoich danych kontaktowych i identyfikacyjnych pojazdu osobie odpowiedzialnej za zatrudnienie cudzoziemców.
- Czas przejazdu pracownika sezonowego od momentu przekroczenia granicy RP do docelowego gospodarstwa nie może przekroczyć 24 h. W czasie przerw w trakcie przejazdu – korzystania np. z toalety – konieczna jest maseczka zakrywająca usta i nos, umycie wodą z mydłem lub dezynfekcja rąk przed i po czynnościach higienicznych.

- Po przyjeździe do miejsca docelowego pracodawca zatrudniający zobowiązany jest do zgłoszenia PPIS właściwemu ze względu na miejsce lokalizacji gospodarstwa faktycznej listy osób zatrudnionych w gospodarstwie zobowiązanych do odbywania w nim obowiązkowej kwarantanny wraz z numerem telefonu, pod którym można kontaktować się z właścicielem.
- Pracownik sezonowy odbywa 10-dniową kwarantannę na terenie gospodarstwa (siedlisko gospodarstwa wraz z działkami do niego należącymi). W trakcie kwarantanny nie można zmienić miejsca pobytu. Pracownicy zamieszkujący u jednego gospodarza i odbywający u niego kwarantannę nie mogą świadczyć z polem gospodarza, u którego pracownicy są zatrudnieni i zamieszkują.
- Każda osoba z dodatnim wynikiem testu powinna jak najszybciej opuścić gospodarstwo i zostać odizolowana w ramach izolacji instytucjonalnej. Istnieje również możliwość izolacji w miejscu przebywania (u producenta rolnego), jeśli możliwe jest zapewnienie odosobnionego miejsca do izolacji z osobnym węzłem sanitarnym.
- W trakcie pobytu w gospodarstwie, kiedy pracownik jest objęty obowiązkiem odbywania kwarantanny, ma możliwość świadczenia pracy z zastrzeżeniem, że obowiązuje całkowity zakaz opuszczania gospodarstwa w okresie odbywania kwarantanny, ogranicza się kontakt także do niezbędnego minimum z osobami zamieszkującymi dane gospodarstwo. Kontakt z osobami zamieszkującymi gospodarstwo w okresie kwarantanny możliwy jest jedynie przy zachowaniu reżimu sanitarnego, tj. zachowaniu bezpiecznej odległości min. 1,5 m, stosowaniu środków ochrony indywidualnej oraz higieny rąk. Transport pomiędzy siedliskiem gospodarstwa a działkami do niego należącymi (jeżeli nie ma możliwości bezpośredniego przemieszczania się pomiędzy tymi nieruchomościami), może odbywać się wyłącznie własnym środkiem transportu gospodarstwa, w małych grupach – preferuje się, aby był realizowany zgodnie z organizacją zakwaterowania. W trakcie transportu kierowca i pasażerowie stosują maseczki zasłaniające usta oraz nos. Zaleca się, aby strefa kierowcy była oddzielona od strefy pasażera przesłoną. Niedopuszczalne są postoje na trasie, wychodzenie z pojazdu, kontakt z innymi, postronnymi osobami.
- W czasie odbywania kwarantanny Policja sprawuje dozór nad osobami obowiązującymi do jej odbycia – złamanie obowiązku grozi karą w wysokości do 30 tys. zł (ok. 7100 USD, 6600 EUR, 190 840 UAH).
- Należy zapewnić osobom kwarantannowanym odpowiednie warunki zakwaterowania z pełnym węzłem sanitarnym i wydzielonymi pomieszczeniami

do pobytu. W przypadku dużej liczby pracowników w gospodarstwie należy wydzielić oddzielne kwatery (oddzielne wejścia) dla niewielkich grup osób (maksymalnie do 10 pracowników) i tak zorganizować ich pobyt, aby w okresie odbywania kwarantanny grupy nie stykały się blisko zarówno w pracy, jak i poza nią, w pomieszczeniach socjalnych, podczas transportu na pole/miejsce wykonywania pracy, na podwórku itp. Takie postępowanie pozwoli w przypadku wystąpienia zakażenia u jednego z pracowników aby kwarantanną zostały objęte tylko osoby z bliskiej styczności z nim, z danej grupy, a nie wszyscy pracownicy.

- Zaleca się, aby pracownicy sezonowi w trakcie kwarantanny, którzy prowadzą zbiór owoców miękkich (maliny, truskawki, jagody itp.) i warzyw zielonych jedzonych na surowo (sałata, rukola, szpinak itp.) oraz pracujący przy obróbce (np. obieranie, krojenie owoców, porcjowanie) żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia stosowali przez cały czas pracy zarówno maseczki zakrywające usta i nos, jak i rękawiczki jednorazowe, które muszą być często zmieniane. Wszelkie objawy choroby zakaźnej, w tym ze strony układu pokarmowego, skutkują koniecznością odsunięcia pracownika od wszelkich prac związanych z płodami rolnymi/żywnością.

- Należy zapewnić systematyczne wietrzenie wszystkich pomieszczeń, w których przebywają ludzie.

- Zaleca się wyłączenie z użytkowania pomieszczeń, w których mogą tworzyć się skupiska ludzi (np. wspólne sale telewizyjne czy stołówki).

- Podczas pobytu w gospodarstwie pracownik sezonowy musi mieć zapewniony bieżący dostęp do wody, mydła, środków do dezynfekcji rąk, papieru higienicznego jednorazowego (chusteczki higieniczne, ręcznik papierowy), koszy na odpady wyłożonych jednorazowymi workami itp. po to, aby umożliwić mu możliwość zachowania wymagań higienicznych (właściwa higiena rąk, stosowanie odpowiednich środków do dezynfekcji, higiena podczas kaszlu, kichania).

- Zatrudniający rolnik powinien mieć listę telefonów do każdej osoby, a także przekazać pracownikom najważniejsze numery telefonów (pogotowie ratunkowe, infolinia NFZ).

■ Procedury ograniczające rozpowszechnienie się wirusa

- Gospodarstwo zapewnia zatrudnionym pracownikom środki ochrony osobistej, w tym maseczki zakrywające usta i nos, w zależności od potrzeb i specyfiki pracy niejałowe rękawiczki ochronne, środki do dezynfekcji i mycia rąk oraz do mycia i dezynfekcji powierzchni.

Do dezynfekcji rąk i powierzchni powinny być stosowane produkty biobójcze, które zostały wpisane do

ogólnodostępnego Wykazu Produktów Biobójczych, widniejącego na stronie internetowej Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych.

- Gospodarz wywiesza w miejscach zakwaterowania i wykonywania pracy instrukcje dot. mycia i dezynfekcji rąk, zdejmowania i zakładania rękawiczek, zdejmowania i zakładania maseczki (w języku polskim i języku ojczystym pracowników).

- Gospodarstwo dysponuje termometrem – optymalny bezdotykowy pomiar temperatury. W przypadku innego termometru – dezynfekcja obowiązuje po każdym jego użyciu. Pomiar temperatury jest wykonywany u pracowników przynajmniej raz dziennie przez wyznaczoną osobę, optymalnie przed rozpoczęciem pracy. Gospodarz powinien uzyskać zgodę pracownika na pomiar temperatury. Temperatura powyżej 37°C kwalifikuje do odsunięcia pracownika od świadczenia pracy, pozostania na kwaterze i częstszego pomiaru temperatury. Jeśli temperatura rośnie, wskazana jest teleporada medyczna.

- Właściciel gospodarstwa powinien zapewnić pracownikom możliwość kontaktu z lekarzem i skorzystania z teleporady medycznej.

- Pracownicy powinni zostać zapoznani z wytycznymi dotyczącymi postępowania podczas epidemii:

- ✓ przed rozpoczęciem pracy obowiązkowo należy umyć ręce wodą z mydłem;

- ✓ zachować bezpieczną odległość od rozmówców i współpracowników minimum 1,5 m – jeśli nie ma możliwości zachowania bezpiecznej odległości na stanowisku pracy zaleca się w czasie pracy zasłonięcie ust i nosa maseczką;

- ✓ regularnie często i dokładnie myć ręce wodą z mydłem zgodnie z instrukcją znajdującą się przy umywalce i dezynfekować osuszone dłonie środkiem na bazie alkoholu (min. 60%);

- ✓ podczas kaszlu czy kichania zakryć usta i nos zgiętym łokciem lub chusteczką – jak najszybciej wyrzucić chusteczkę do worka/kosza i umyć ręce;

- ✓ starać się nie dotykać dłońmi okolic twarzy, zwłaszcza ust, nosa i oczu;

- ✓ dołożyć wszelkich starań, aby stanowiska pracy były czyste i higieniczne, szczególnie po zakończonym dniu pracy (jeśli nie jest to pole);

- ✓ należy dbać o higienę w miejscu zakwaterowania; mycie i dezynfekcja toalet – przynajmniej trzy razy dziennie – przez pracowników. Środki do mycia i dezynfekcji zapewnia gospodarz, który nadzoruje procesy higieniczne;

- ✓ gospodarz zapewnia pranie odzieży, pościeli itp.; pranie powinno odbywać się w temperaturze, co najmniej 60°C z dodatkiem detergentu;

- ✓ gospodarz zapewnia regularne (kilka razy w ciągu dnia) czyszczenie powierzchni wspólnych, z którymi stykają się pracownicy, np. klamki drzwi wejściowych, poręcze, blaty, oparcia krzeseł;
- ✓ należy unikać powitania poprzez podawanie ręki, pocałunki, przytulanie;
- ✓ w miarę możliwości czynności w pomieszczeniach zamkniętych należy wykonywać przy otwartych lub uchylonych oknach.

- Zaleca się, aby praca w gospodarstwie odbywała się w niewielkich grupach (tak jak przy podziale na kwatery), z zachowaniem co najmniej 1,5-metrowej odległości między pracownikami i w maseczkach osłaniających usta i nos.

- Zaleca się wprowadzenie różnych godzin przerw, zmniejszenie liczby pracowników korzystających ze wspólnych obszarów w tym samym czasie (np. przez rozłożenie przerw na posiłki).

- Pomiędzy wymianą grup należy zachować odstęp czasowy umożliwiający przewietrzenie pomieszczenia pracy (jeśli odbywa się ona w pomieszczeniu), ewentualnie przeprowadzenie czynności porządkowych, w tym dezynfekcji powierzchni często dotykanych, w zależności od rodzaju pomieszczenia i specyfiki pracy.

- Posiłki powinny być dostarczane pracownikom w naczyniach jednorazowych lub w pojemnikach zbiorczych, w taki sposób, aby łatwo można było rozdzielić posiłki w poszczególnych grupach. Jeśli stosowane są naczynia i sztućce wielorazowego użytku, powinny być myte w wodzie z użyciem detergentu w temperaturze powyżej 60°C, a o ile to możliwe również wyparzone. Dopuszcza się, aby pracownicy posiadali swoje naczynia i sztućce, do użytku wyłącznie indywidualnego.

Przy pracach na polu, jak również innych pracach rolniczych, np. sortowaniu, obieraniu czy krojeniu, stanowiska pracy poszczególnych osób powinny być oddalone od siebie o co najmniej 1,5 m.

- Zaleca się wyznaczenie w gospodarstwie osób (osoby) do kontaktu z pracownikami sezonowymi, które będą odpowiedzialne m.in. za transport na pole/do

Zaleca się, aby pracownicy sezonowi, pracujący przy obróbce żywności przeznaczonej do bezpośredniego spożycia, w trakcie kwarantanny stosowali przez cały czas pracy zarówno maseczki zakrywające usta i nos, jak również rękawiczki jednorazowe, które muszą być często zmieniane

miejsca pracy, dostarczanie żywności oraz realizację najpilniejszych potrzeb życiowych pracowników (woda pitna, materiały sanitarno-higieniczne itp.). Osoby te mają ściśle przestrzegać zasad higieny i reżimu sanitarnego (w tym stosowanie maseczek zakrywających usta i nos, rękawiczek jednorazowych lub dezynfekcji/mycia rąk, zachowanie odległości od innych osób min. 1,5 m).

- Zaleca się wyznaczenie w gospodarstwie osób (osoby) do kontaktu zewnętrznego. Osoby te nie mogą mieć kontaktu z pracownikami sezonowymi i innymi przebywającymi w kwarantannie. Osoby te mogą kontaktować się z otoczeniem gospodarstwa, w tym dostarczać płody rolne do skupu, realizować zakupy itp., pod warunkiem, że nie występują u nich objawy wskazujące na chorobę zakaźną.

- W przypadku, gdy w gospodarstwie wystąpi przypadek zachorowania, gospodarstwo kontynuuje swoją produkcję, z wyłączeniem osób, które miały bezpośredni kontakt z osobą zakażoną.

■ Procedury w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia zakażenia koronawirusem u pracownika

- Każda osoba zakażona, co potwierdzone zostało badaniem laboratoryjnym, powinna jak najszybciej opuścić gospodarstwo i zostać odizolowana w ramach izolacji instytucjonalnej. Możliwa jest izolacja osoby z dodatnim wynikiem testu w gospodarstwie, pod warunkiem zapewnienia przez pracodawcę oddzielnego

pomieszczenia z węzłem sanitarnym i zapewnienia zakażonemu przynajmniej podstawowych warunków socjalno-bytowych na czas przebywania w izolacji.

- Pracownicy powinni zostać poinstruowani, że w przypadku wystąpienia niepokojących objawów chorobowych zabronione jest świadczenie pracy. Powinni pozostać w miejscu zakwaterowania i skontaktować się telefonicznie z wyznaczoną do tego osobą.
- Osoba wyznaczona w gospodarstwie do kontaktu z zakażonymi i kwarantannowanymi pracownikami powiadamia gospodarza/pracodawcę i kontaktuje się z lekarzem w celu ustalenia postępowania. W razie pogarszania się stanu zdrowia pracownika, należy zadzwonić pod numer 999 lub 112.
- Zaleca się bieżące śledzenie informacji Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministra Zdrowia dostępnych na stronach gis.gov.pl lub <https://www.gov.pl/web/koronawirus/>, a także obowiązujących przepisów prawa.
- W przypadku wystąpienia u pracownika wykonującego swoje zadania na stanowisku pracy niepokojących objawów sugerujących zakażenie koronawirusem, należy niezwłocznie odsunąć go od pracy i przewieźć transportem indywidualnym do miejsca zakwaterowania. Osoba powinna mieć założoną maseczkę zakrywającą usta i nos. Należy skontaktować się z lekarzem korzystając z teleporady udzielanej w ramach podstawowej opieki zdrowotnej i stosować się ściśle do wskazań lekarza, wydawanych instrukcji i poleceń, a także postępować jak w pkt powyżej.
- Pracownik powinien oczekiwać na transport medyczny w wyznaczonym pomieszczeniu, w którym jest możliwe czasowe odizolowanie go od innych osób. Pomieszczenie to powinno być następnie gruntownie wywietrzone i zdezynfekowane.
- Zaleca się niezwłoczne ustalenie osób z bliskiej styczności z zakażonym. Osoby te następnie należy wskazać pracownikowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej (podczas rozmowy telefonicznej lub poprzez formularz „Zgłoś kwarantannę”). Osoby z bliskiej styczności będą poddane kwarantannie.
- Zaleca się ustalenie obszaru w obiekcie, w którym poruszał się i przebywał pracownik, przeprowadzenie rutynowego sprzątnięcia tego obszaru, zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz zdezynfekowanie powierzchni dotykowych (klamki, poręcze, uchwyty itp.).
- Zaleca się stosowanie się do zaleceń państwowego powiatowego inspektora sanitarnego przy ustalaniu czy należy wdrożyć dodatkowe procedury, w tym w stosunku do innych osób, biorąc pod uwagę zaistniały przypadek.
- W każdym miejscu zakwaterowania pracowników należy przygotować oddzielne pomieszczenie, które będzie pełnić rolę „izolatki”. W przypadku pracownika,

u którego wystąpiły objawy wskazujące na możliwość zakażenia SARS-CoV-2, należy umieścić go w izolatce do czasu uzyskania teleporady, podczas której lekarz, na podstawie objawów, wykluczy możliwość choroby COVID-19 lub otrzymania negatywnego wyniku testu. Osoby z dodatnim wynikiem testu umieszczane są w izolatce do czasu przetransportowania do izolatorium (chyba że w gospodarstwie przewidziane jest osobne miejsce do odbywania izolacji z własnym węzłem sanitarnym).

INFORMACJA DODATKOWA

Rolnik, który jest objęty obowiązkową kwarantanną może prowadzić prace w obrębie gospodarstwa rolnego. Jednocześnie za gospodarstwo rolne, zgodnie z przepisami ustawy z 11 kwietnia 2003 r. o *kształtowaniu ustroju rolnego* (Dz.U. 2019, poz. 1362), należy rozumieć gospodarstwo rolne w rozumieniu Kodeksu cywilnego, w którym powierzchnia nieruchomości rolnej albo łączna powierzchnia nieruchomości rolnych jest nie mniejsza niż 1 ha. Według Kodeksu cywilnego za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, a także prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Dla przyjęcia, że poszczególne grunty stanowią jedno gospodarstwo rolne nie ma decydującego znaczenia ich wzajemne położenie, a więc to czy tworzą one zwarty kompleks czy też są rozproszone, lub czy znajdują się w granicach administracyjnych jednej czy kilku gmin. Istotne jest ich funkcjonalne powiązanie, które pozwala na stwierdzenie, że stanowią one zorganizowaną całość gospodarczą. Uwzględniając powyższe, możliwe jest prowadzenie prac przez rolnika będącego na kwarantannie na oddalonej działce nawet wtedy, gdy musi on dojechać na to pole poruszając się po drogach wspólnych. Kluczowe dla zachowania bezpieczeństwa epidemiologicznego jest przestrzeganie reguł dystansu fizycznego od innych osób, a dojazd na miejsce wykonywania pracy możliwy jest tylko własnym środkiem transportu (nie można korzystać z transportu publicznego) samodzielnie lub w towarzystwie osób, które razem odbywają kwarantannę w jednym gospodarstwie. Osoba przebywająca w izolacji (co oznacza, że potwierdzono u niej laboratoryjnie zakażenie SARS-CoV-2) nie ma możliwości prowadzenia prac polowych.

Departament Oświaty i Polityki Społecznej Wsi MRiRW
tel. 22 623 15 75

Zdjęcia: Maristella.Stock.adobe.com, WABENO.Stock.adobe.com

Realizacja „Programu dla szkół” w okresie pandemii COVID-19

Promowanie wśród dzieci i młodzieży zdrowych nawyków żywieniowych poprzez dostawy mleka i przetworów mlecznych oraz warzyw i owoców do uczniów w placówkach oświatowych ma w Unii Europejskiej długą historię. Realizacja programu „Mleko w szkole” rozpoczęła się już w 1977 r., a mechanizm „Owoce i warzywa w szkole” uruchomiony został w 2009 r.

Aby zapewnić globalną spójność podejścia żywieniowego oraz optymalne zarządzanie dwoma całkowicie niezależnymi od siebie mechanizmami Wspólnej Polityki Rolnej podjęto decyzję o wzmocnieniu koordynacji oraz synergii pomiędzy tymi programami. W efekcie przeprowadzonej reformy od roku szkolnego 2017/2018 połączono je w jeden mechanizm pod nazwą „Program dla szkół”. Jego nadrzędnym celem jest trwała zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych w codziennej diecie na etapie, kiedy kształtują się ich nawyki żywieniowe, a także upowszechnianie zdrowej, zbilansowanej diety i wzrost świadomości społecznej w tym zakresie wśród dzieci i rodziców. Dlatego w ramach programu oprócz dostarczania produktów do szkół realizowane są działania edukacyjne i promocyjne, a także jego monitorowanie oraz ocena.

Wkład z budżetu krajowego na realizację „Programu dla szkół” w skali roku szkolnego wynosi 128,1 mln zł, a łączne środki finansowe, po uwzględnieniu wkładu z budżetu UE, wahają się na poziomie ok. 230–240 mln zł (m.in. w zależności od kursu EUR/PLN). Powyższy

budżet, oprócz realizacji działań towarzyszących, pozwalał na zapewnienie bezpłatnych dostaw mleka, przetworów mlecznych oraz warzyw, owoców i soków do ok. 1,7–1,9 mln uczniów z klas I–V

produktów do szkół, jak i w realizacji przez nie pozostałych działań wymaganych Programem.

Początek pandemii COVID-19 w Polsce miał miejsce w marcu 2020 r. Wówczas placówki oświa-

Budżet „Programu dla szkół” pozwalał na zapewnienie bezpłatnych dostaw owoców, warzyw i soków oraz mleka i przetworów mlecznych do ok. 1,7–1,9 mln uczniów z klas I–V w tysiącach szkół podstawowych na terenie całego kraju

w tysiącach szkół podstawowych, w tym ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia oraz klas I–II ogólnokształcących szkół baletowych na terenie całego kraju, a stopień wykorzystania środków unijnych był jednym z najwyższych wśród państw członkowskich UE.

Powyższa sytuacja uległa istotnym zmianom wraz z pojawieniem się w Europie wirusa SARS-CoV-2. Trwająca od ponad roku pandemia COVID-19 wywiera wpływ na codzienne funkcjonowanie placówek oświatowych w Polsce, co w bezpośredni sposób przekłada się na wystąpienie różnorodnych zaburzeń zarówno w regularnych dostawach

toż zostały zamknięte, a dostawy żywności realizowane do szkół w ramach „Programu dla szkół” zostały wstrzymane. Wprowadzane sukcesywnie, wraz z wpływem kolejnych miesięcy, rozwiązania mające na celu zapobieganie, przeciwdziałanie oraz zwalczanie COVID-19 obejmowały swoim zakresem, w zależności od zaistniałych potrzeb, całkowite zawieszanie funkcjonowania placówek oświatowych lub ich ograniczenie o zasięgu krajowym lub regionalnym.

Dynamiczna sytuacja i zmieniające się warunki miały i nadal mają wpływ na zakłócenia w funkcjonowaniu unijnego „Programu dla

szkół". Aby umożliwić w miarę regularne kontynuowanie mechanizmu po wybuchu pandemii, a tam gdzie okazywało się to czasowo niemożliwe, by ograniczyć straty niedostarczonej do szkół żywności, już w pierwszej połowie marca 2020 r. zostały podjęte odpowiednie działania organizacyjne i legislacyjne.

głównym celem było zapewnienie niezbędnej pomocy dostawcom, a w szczególności, jak już wspomniano, zapobieżenie zmarnowaniu produktów.

Dostawcy, działając w ramach „Programu dla szkół”, od 18 marca 2020 r. uzyskali możliwość rozdysponowania produktów przewidzia-

dynamiczną sytuację, *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 sierpnia 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu dla szkół* (Dz.U. z 2020 r., poz. 1511) zostało aż

trzykrotnie nowelizowane, w zakresie m.in. rozszerzenia grupy uprawnionych beneficjentów, okresów udostępniania produktów w ramach programu, a także wprowadzenia możliwości udostępniania produktów dzieciom uczącym się zdalnie.

Dzięki podjętym działaniom w roku szkolnym 2020/2021, mimo wprowadzonych ograniczeń w funkcjonowaniu placówek oświatowych, celem zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19 w okresie od 28 września 2020 r. do 31 stycznia 2021 r. rozdysponowano wśród:

- dzieci, które regularnie uczęszczają do klas I–V szkół podstawowych, ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia oraz klas I–II ogólnokształcących szkół baletowych ok. 10 542 693,8 kg produktów;
- dzieci uczęszczających do klas VI–VIII – w przypadku szkół podstawowych oraz ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia, klas III–V – w przypadku ogólnokształcących szkół baletowych ok. 69,6 kg produktów;
- dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych rozdysponowano ok. 50 304 kg produktów.

Ponadto, w przypadkach niemożności dostarczenia już nabytego przez dostawców mleka

Trwająca od ponad roku pandemia COVID-19 wywiera wpływ na codzienne funkcjonowanie placówek oświatowych w Polsce, co w bezpośredni sposób przekłada się na wystąpienie różnorodnych zaburzeń w regularnych dostawach produktów do szkół

Polska poinformowała Komisję Europejską, że z uwagi na zamknięcie placówek oświatowych z dnia na dzień dostawcy działający w ramach programu pozostali z produktami, których nie mogli dostarczyć do szkół. W odpowiedzi Komisja przygotowała noty, w których wskazała na możliwość wykorzystania przez państwa członkowskie przypadku działania siły wyższej.

W oparciu o powyższe Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowała *Wytyczne dla zatwierdzonych dostawców/zatwierdzonych szkół podstawowych biorących udział w Programie dla szkół w roku szkolnym 2019/2020*, których

nych na dostawy do szkół w okresie ograniczeń z powodu COVID-19 m.in. do szpitali, policji, wojska, innych służb mundurowych, organizacji charytatywnych, domów pomocy społecznej, hospicjów, domów dziecka, a także rodzin zastępczych. Dzięki zastosowaniu odpowiedniego podejścia do kwestii obrotu żywnością w ramach realizowanego „Programu dla szkół” nie dopuszczono do zmarnowania ponad 1400 ton produktów w roku szkolnym 2019/2020.

W celu umożliwienia realizacji programu zgodnie z jego założeniami, wprowadzono rozwiązania go uelastyczniające w zakresie dopuszczonym przepisami prawa krajowego oraz UE. Mając na uwadze

Dostawcy działający w ramach „Programu dla szkół” od 18 marca 2020 r. uzyskali możliwość rozdysponowania produktów przewidzianych na dostawy do szkół w okresie ograniczeń z powodu COVID-19, m.in. do domów dziecka, rodzin zastępczych, domów pomocy społecznej, hospicjów, organizacji charytatywnych, a także szpitali, policji i wojska

i przetworów mlecznych/owoców i warzyw do szkół oraz stwierdzenia zagrożenia zepsucia tych produktów, na zasadzie zastosowania siły wyższej przekazano w roku szkolnym 2020/2021 do innych instytucji, takich jak np. szpitale, domy pomocy społecznej, hospicja, domy dziecka czy rodziny zastępcze ok. 1 144 895 kg produktów.

Reasumując, od początku realizacji dostaw w roku szkolnym 2020/2021, tj. w okresie od 28 września 2020 r. do 31 stycznia 2021 r., mimo trwającej pandemii udało się w ramach programu rozdysponować ok. 11 737 962 kg produktów. Należy podkreślić, że trwająca pandemia powoduje trudności w realizowaniu „Programu dla szkół” we wszystkich państwach członkowskich UE. W części z nich zaistniały problemy w roku szkolnym

2019/2020 były na tyle poważne, że wykorzystanie unijnego budżetu ukształtowało się na poziomie równym lub bliskim zeru. Uwzględniając tę nadzwyczajną sytuację, stopień realizacji dostaw oraz wykorzystania unijnych środków finansowych znalazły się pod stałym monitoringiem Komisji Europejskiej. Porównując dane dotyczące zagospodarowania unijnego budżetu na „Program dla szkół” w roku szkolnym 2019/2020, Polska znalazła się w grupie krajów, które dzięki wdrożonym w odpowiednim czasie i odpowiednio elastycznym rozwiązaniom, umożliwiły dzieciom szkolnym dostęp do bezpłatnych dostaw mleka oraz owoców i warzyw w czasie pandemii, unikając tym samym poważniejszych konsekwencji zarówno na poziomie dystrybucji, jak i wykorzystania

dostępnych w programie środków finansowych. Mając jednakże na uwadze, że pomimo rosnącej liczby osób zaszczepionych pandemia będzie nam jeszcze przez pewien czas towarzyszyła, wskazanym jest utrzymanie na dotychczasowym, najwyższym poziomie mobilizacji i zaangażowania w program wszystkich realizujących go jednostek, zarówno administracji państwowej, jak i szkół oraz dostawców, których wspólne wysiłki przełożyły się na ten pozytywny, pomimo występujących trudności, rezultat.

**Departament Przetwórstwa
i Rynków Rolnych MRiRW
tel. 22 623 18 45**

Zdjęcia: Serenkonata.Stock.adobe.com,
Czarny_bez.Stock.adobe.com,
Matka_Wariatka.Stock.Adobe.com

Patriotyzm konsumencki w czasie pandemii

Według wyników przeprowadzonego w 2020 r. badania *Polska Wieś i Rolnictwo*, Polacy najczęściej kupowaliby lub kupują produkty wyprodukowane w Polsce.

Badanie *Polska Wieś i Rolnictwo 2020* zrealizowano w okresie sierpień–grudzień 2020 r. techniką wywiadów CAPI na reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej

mieszkańców wsi (1560) oraz mieszkańców miast (1067). Badanie zrealizowało konsorcjum firm: Grupa BST i EU Consult.

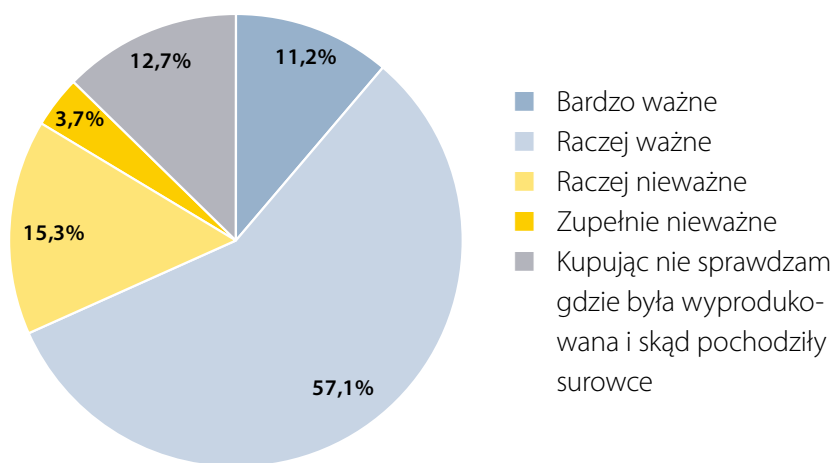
Dla większości osób biorących udział w badaniu ważne jest, aby żywność, którą kupują, była wyprodukowana w Polsce z krajowych surowców – wskazało tak 57,1% respondentów. Przy czym – jak

wynika z badania – mieszkańcy wsi częściej zwracają uwagę na ten aspekt zakupów niż mieszkańcy miast. Około 13% badanych deklaruje, że nie sprawdza gdzie była wyprodukowana żywność i skąd pochodziły surowce.

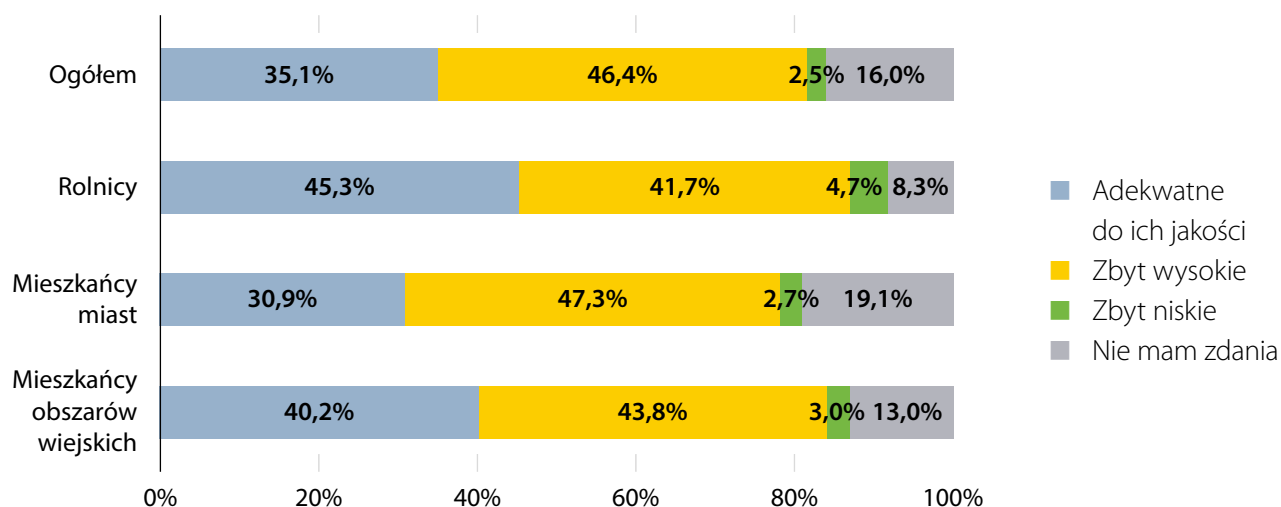
Mieszkańcy miast częściej deklarowali natomiast chęć nabywania produktów rolnictwa ekologicznego. Co czwarty respondent wskazał, że rzadko kupuje produkty z rolnictwa ekologicznego (26,8%), a tylko co szósty, że nie kupuje ich w ogóle (16,5%). Codzienne zakupy produktów ekologicznych zadeklarowało około 3% ankietowanych.

Zdania co do cen produktów pochodzących z rolnictwa ekologicznego są podzielone. Prawie połowa badanych (46,4%) uważała, że ceny produktów rolnictwa ekologicznego są zbyt wysokie, natomiast 35,1% respondentów deklarowało, że ceny tych produktów są adekwatne do ich jakości (wśród rolników odsetek wskazań dla tej odpowiedzi był wyższy i wynosił aż 45,3%).

Odpowiedzi udzielone na pytanie: Na ile ważne jest dla Pana(i), aby żywność, którą Pan(i) kupuje, była wyprodukowana w Polsce z krajowych surowców?

Odpowiedzi udzielone na pytanie: Czy Pana(i) zdaniem ceny produktów rolnictwa ekologicznego są...?

W kwestii ograniczenia marnotrawstwa żywności większość ankietowanych wskazała, że dobrym sposobem przeciwdziałaniu marnowania żywności byłaby możliwość:

- przekazania żywności przydatnej do spożycia do punktów zlokalizowanych na terenie gminy;
- upowszechnianie wiedzy o skali niedożywionych ludzi w Unii Europejskiej i na świecie oraz marnotrawienia żywności.

Według wyników badania, dokonując zakupów produktów rolno-spożywczych większość osób zwraca uwagę na znaki jakości

umieszczone na opakowaniach (61,3% – suma wskazań „raczej tak” i „zdecydowanie tak”). Polacy również znają dobrze oznaczenia umieszczone na opakowaniach artykułów spożywczych. Największą rozpoznawalność mają oznaczenia:

- PRODUKT POLSKI (81,3%);
- Produkcja ekologiczna (70,1%);
- Poznaj Dobrą Żywność (67,1%);
- Bez GMO (64,3 %).

Głównym źródłem informacji dla respondentów na temat znaków potwierdzających jakość produktów rolno-spożywczych są strony internetowe (36,4%),

telewizja (33,4%) oraz akcje promocyjne, reklamowe i kampanie społeczne (32,5%). Mieszkańcy miast nieco częściej od mieszkańców obszarów wiejskich czerpią informacje na ich temat ze stron internetowych (odpowiednio: 37,9%, 35,3%), a mieszkańcy wsi częściej od mieszkańców miast pozyskują informacje z akcji promocyjnych, reklamowych i kampanii społecznych.

Departament Strategii, Transferu
Wiedzy i Innowacji MRiRW
tel. 22 623 21 20

Wykresy: opracowanie własne

Wpływ COVID-19 na codzienne życie mieszkańców wsi

Większość mieszkańców obszarów wiejskich już jesienią 2020 r. realnie odczuła skutki pandemii COVID-19.

Finansowe i społeczne skutki pandemii dotknęły wszystkich. Co prawda jesienią 2020 r. 56,2% mieszkańców wsi biorących udział w badaniu *Polska Wieś i Rolnictwo 2020*¹ odpowiedziało, że ich dochody są takie same jak przed epidemią COVID-19, ale co trzeci badany wskazał, że dochody jego gospodarstwa domowego zmalały (33,6%). Częściej spadek dochodów deklarowały osoby związane z rolnictwem aniżeli „nierolnicy”.

Mimo to u większości respondentów „koszyk kupowanych produktów żywnościowych” nie uległ zmianie (zadeklarowało tak 75,3% ankietowanych). Oceniając ograniczenia związane z organizacją sprzedaży, mieszkańcy wsi wskazywali na trudności w dostępności do zakupu: ubrań, butów, kwiatów i sadzonek ogrodniczych oraz chemii gospodarczej w okresie obostrzeń wynikających z pandemii.

Mieszkańcy wsi identyfikowali również zwiększone trudności w znalezieniu pracy w miejscu swojego zamieszkania lub jego najbliższej okolicy, spowodowane pandemią COVID-19.

W wyniku ograniczeń związanych z rozwojem epidemii kluczowym elementem w wielu aspektach życia codziennego okazał się dostęp do internetu. Blisko połowa mieszkańców wsi biorących udział w badaniu oceniała, że w okresie pandemii znacznie częściej niż przed pandemią potrzebny był dostęp do sieci. Głównie spowodowane było to ograniczonymi możliwościami bezpośredniego kontaktu z bliskimi i znajomymi oraz nauczaniem zdalnym wśród dzieci.

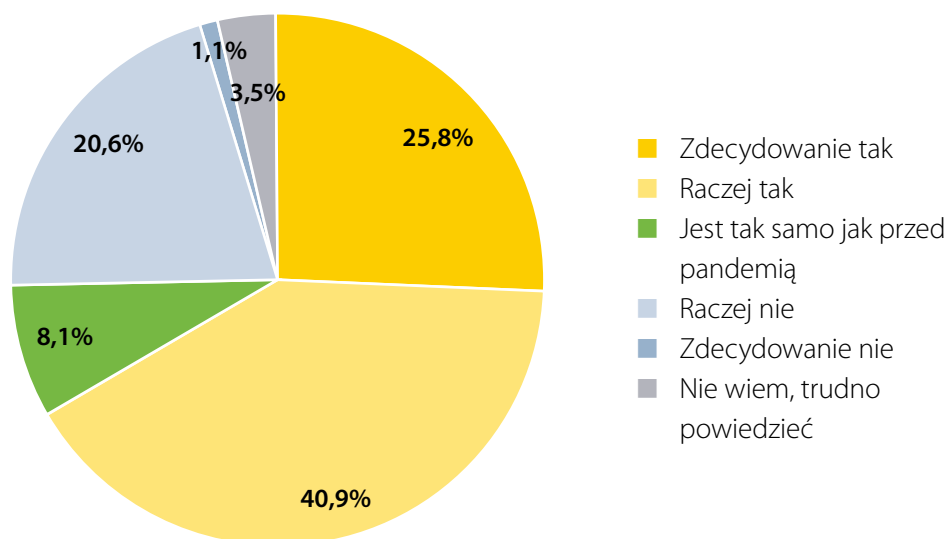
Za pomocą internetu, częściej niż zwykle, dokonywano transakcji płatniczych czy zakupów.

Ponieważ w okresie epidemii wprowadzone zostały ograniczenia w funkcjonowaniu instytucji współpracujących na co dzień z rolnikami, polegające na ograniczeniu kontaktów osobistych, mieszkańcy wsi (w tym

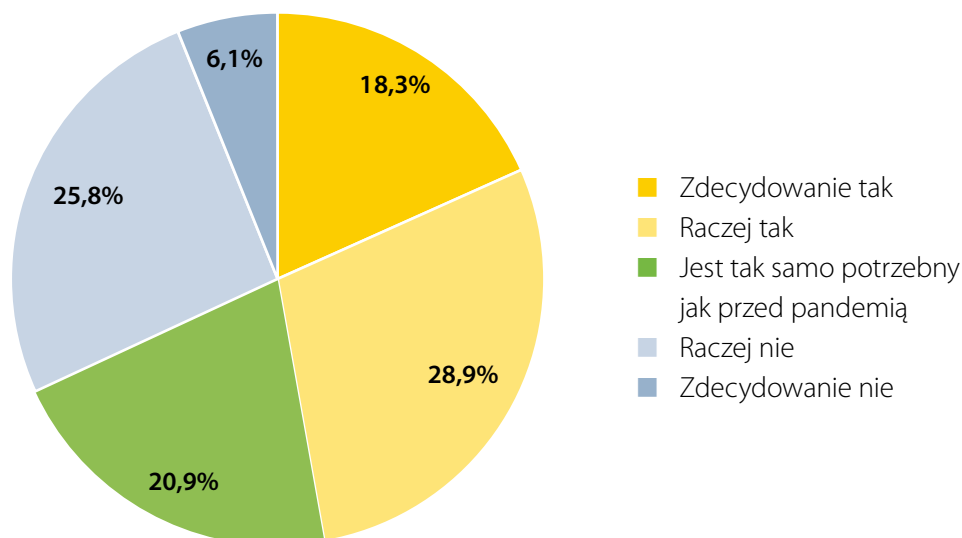
¹ Badanie przeprowadzono techniką wywiadów CAPI na reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej mieszkańców wsi (1560) oraz mieszkańców miast (1067) przez konsorcjum firm: Grupa BST i EU Consult. Całość raportu z badania dostępna jest na stronie <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/polska-wies-i-rolnictwo>.

Odpowiedzi mieszkańców wsi na pytanie: *Czy według Pana(i) wiedzy, w Pana(i) miejscu zamieszkania i jego najbliższej okolicy obecnie trudniej znaleźć pracę niż przed epidemią koronawirusa?*

Odpowiedzi mieszkańców wsi na pytanie: *Czy w okresie epidemii znacznie częściej niż dotychczas potrzebny jest Panu(i) dostęp do internetu?*

szczególnie rolnicy) korzystali z możliwości kontaktu elektronicznego lub telefonicznego z pracownikami ARiMR, KOWR i KRUS. Mimo zmiany formy kontaktu na elektroniczny lub telefoniczny niemal wszyscy respondenci, którzy korzystali z takiej możliwości, stwierdzili, że udało się im uzyskać oczekiwaną pomoc/załatwić sprawę (taką opinię wyraziło: 97% respondentów, którzy w ten sposób kontaktowali się z ARiMR; 95%

kontaktujących się z KOWR; 96% z KRUS; 96% z doradcą rolniczym z ODR oraz 94% respondentów kontaktujących się z MRiRW).

Departament Strategii, Transferu Wiedzy i Innowacji
MRiRW
tel. 22 623 21 20

Wykresy: opracowanie własne

Polska hodowla kukurydzy złapała wiatr w żagle

Długo nam przyszło na to czekać. Historia hodowli kukurydzy w Polsce sięga 1954 r., ale dopiero na początku lat 90. XX w. dogoniliśmy zagraniczne hodowle, rejestrując pierwsze pojedyncze odmiany mieszańcowe. Dziś, po upływie 30 lat, nowe polskie odmiany kukurydzy uzyskiwane są najnowszymi metodami, a okres ich hodowli skracany jest o połowę. Obecnie krajowe odmiany kukurydzy to zupełnie nowa genetyka niż ta z lat 90. czy pierwszej dekady XXI w. Warto je wypróbować. Przemawia za tym kilka faktów.

Pierwszy z nich to liczba rejestracji nowych odmian kukurydzy w ostatnim czasie. Biorąc pod uwagę ostatnie osiem lat, tj. lata 2013–2021, na listę Krajowego Rejestru trafiło 40 odmian polskiego pochodzenia. Właśnie wtedy, osiem lat temu, pojawiła się pierwsza odmiana uzyskana metodą podwojonych haploidów (Rosomak). Liczba zarejestrowanych odmian plasuje krajową hodowlę na wysokim drugim miejscu wśród wszystkich firm zgłaszających odmiany kukurydzy do doświadczeń rejestrowych w Polsce. Co więcej, analizując szczegółowo wyniki doświadczeń rejestrowych i porejestrowych można zauważyć, że coraz częściej wiele spośród polskich odmian plonuje na poziomie odmian zagranicznych, a w wielu przypadkach zajmują pierwszą czy drugą lokatę w poszczególnych parametrach. Należy zauważyć, że przez ostatnie kilka lat mieliśmy do czynienia ze skrajnie różnymi warunkami do uprawy kukurydzy – od bardzo dobrych z pożądanym w kukurydzy rozkładem opadów, aż do dewastującej suszy w 2015 r. Na wszystkie te lata przypadły badania rejestrowe, w których polskie odmiany pomyślnie przeszły badania rejestrowe. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że w 2016 r. na krajową listę trafiło aż osiem polskich odmian, a to znaczy, że drugi

rok badań rejestrowych przypadł właśnie na skrajnie suchy rok 2015. W tym samym sezonie odmiana Fortop była badana w pierwszym roku doświadczeń rejestrowych, w których uzyskała najwyższy plon suchej masy wśród badanych odmian w pierwszym roku oraz drugi wynik (po odmianie SM Prezent) wśród wszystkich odmian badanych w danej grupie wczesności.

Za wysoką wartością gospodarczą polskich odmian kukurydzy przemawia fakt ich rosnącej popularności za granicą. Obecnie nie jest to już tylko sama sprzedaż nasion, ale także współpraca hodowlana i produkcja nasienna. W 2020 r. w zagranicznych doświadczeniach

rejestrowych było badanych 15 odmian własnych oraz 13 odmian wyhodowanych we współpracy z zagranicznymi hodowlami. Natomiast zagranicznej produkcji nasiennej odmian własnych i wspólnych to ponad 600 ha z przeznaczeniem nasion nie tylko na rynki europejskie.

Dzięki sporej liczbie nowo zarejestrowanych odmian, zakres polskich odmian jest dość szeroki, a rolnicy mają w czym wybierać. Najnowsze odmiany z pewnością warto wypróbować. Dla ułatwienia wyboru przygotowaliśmy krótkie kompendium zalet i plonowania, które ułatwi przegląd odmian. Być może okaże się, że cudze chwalimy, a swego nie znamy?

W ciągu ostatnich 8 lat na listę Krajowego Rejestru trafiło 40 odmian kukurydzy polskiego pochodzenia

Rok rejestracji	Odmiana	FAO	Plonowanie/zalety
2016	SM Finezja	240	<ul style="list-style-type: none"> • pierwsze miejsce w plonie suchej masy w doświadczeniach rejestrowych (107% wzorca); • pierwsze miejsce (105% wzorca) w plonie suchej masy ogółem w PDO 2016
	SM Hetman	240	drugie miejsce w plonie ziarna w doświadczeniach rejestrowych (104% wzorca)
	SM Hubal	240	najwyższy plon ogólny suchej masy w doświadczeniach rejestrowych w 2014 r. (108,2% wzorca), a w 2014–2015 średnio 105% wzorca
	SM Prezent	240–250	bardzo wysoki plon ogólny suchej masy – w 2014 i 2015 odmiana uzyskała najwyższy wynik spośród badanych odmian, tj. odpowiednio 108,9% i 105,9% wzorca
	SM Zawisza	240–250	drugie miejsce w plonie suchej oraz świeżej masy w dośw. rej. 2014–2015 z wysokim udziałem kolb
	SM Popis	270	106% wzorca w doświadczeniach rejestrowych; 102% w PDO 2016
	SM Ameca	260	drugie miejsce w plonie suchej masy (średnio 105% wzorca) w latach 2014–2015; typowa odmiana kiszunkowa gwarantująca uzyskanie dużo i dobrej jakości paszy
2017	SM Kurant	250	plon suchej masy (COBORU): <ul style="list-style-type: none"> • 2018 – 104% (2. miejsce) • 2017 – 106% (1. miejsce) • 2016 – 106% (2. miejsce) • 2015 – 109% (1. miejsce)
	SM Furman	260	<ul style="list-style-type: none"> • plon ogółem suchej masy: 102%; • plon suchej masy kolb: 102%; • zawartość suchej masy w plonie ogółem: 101%; • zawartość suchej masy w kolbach: 101%; • udział kolb w plonie ogólnym suchej masy: 101%
	Fortop	230	PDO 2017: <ul style="list-style-type: none"> • drugie miejsce w plonie suchej masy ogółem; • pierwsze miejsce w świeżej masie i zawartości suchej masy w kolbach
2018	SM Pokusa	230	przebadana przez COBORU w obu kierunkach użytkowania: 102% wzorca w ziarnie i suchej masie ogółem
	SM Polonez	220-230	wyjątkowa zdrowotność odmiany!
2019	SM Boryna	250	pierwsze miejsce w plonie świeżej masy w dwuleciu w dośw. rejestrowych 2019
	SM Piast	280	pierwsze miejsce w plonie suchej i świeżej masy w dośw. rejestrowych oraz PDO 2019
	SM Pomerania	200	<ul style="list-style-type: none"> • najniższa wilgotność ziarna w dośw. rejestrowych oraz w PDO 2019; • 101% wzorca – PDO 2019
2020	SM Polonia	200–210	najniższa wilgotność (20,2%) oraz najwyższa odporność na wyleganie wśród rejestrowanych odmian (śr. 2018–2019)
	SM Vistula	210–220	numer 1 w dośw. rejestr. 2019 (106% wzorca)
	SM Grot	220	<ul style="list-style-type: none"> • najwyższy plon świeżej masy roślin COBORU 2019; • nr 2 w dwuleciu doświadczeń rejestrowych w plonie suchej masy

Więcej informacji na stronie: <https://www.hrsmolice.pl/pl/kukurydza>.

HR Smolice Grupa IHAR
 Departament Klimatu i Środowiska MRiRW
 tel. 22 623 21 51

Zdjęcie: archiwum HR Smolice, Thomas Siepmann, Stock.adobe.com

Warto uprawiać rokitnik

Rokitnik zwyczajny lub pospolity (*Hippophae rhamnoides* L.) jest krzewem ozdobnym, uprawianym głównie amatorsko, a jednocześnie jest cenną rośliną leczniczą z rodziny oliwnikowatych (*Elaeagnaceae*). Rokitnik jest wartościowym gatunkiem uprawnym krzewów owocowych, chociaż w Polsce wydaje się być niedocenianym i zapomnianym – szacuje się, że powierzchnia uprawy tego gatunku w Polsce wynosi zaledwie ok. 150 ha.

■ Krótka charakterystyka gatunku

Rokitnik jest krzewem dorastającym najczęściej do 3–4 m, z ciemnymi krótkopędami i ciernisto zakończonymi pędami. Krzewy odmian uprawnych mają małą liczbę cierni lub są bezcierniowe. Rokitnik pospolity może dorastać także do większych rozmiarów, jako drzewo, o wysokości 6–8 m, a czasem i wyżej.

Rokitnik ma dobrze rozwinięty system korzeniowy, główna masa korzeni zalega na głębokości 50 cm w obrębie projekcji korony 1,5–2 m od pnia. Charakterystyczną cechą tego gatunku jest tworzenie korzeniowych odrostów. Rokitnik jest rośliną dwupienną, czyli występują rośliny żeńskie, na których są kwiaty żeńskie i tam też wiążą się owoce, oraz rośliny męskie, wytwarzające kwiaty męskie do produkcji pyłku w celu zapylenia i zapłodnienia kwiatów żeńskich. Rokitnik kwitnie wczesną wiosną, przed lub równocześnie z rozwojem liści, jest rośliną wybitnie wiatropylną i światłolubną.

Owoce jest kulisty lub owalny, najczęściej żółtopomarańczowy pestkowiec podobny do jagody, soczysty i aromatyczny. Termin dojrzenia przypada od końca sierpnia do połowy września. W owocu znajduje się jedna, mała, gładka

i spłaszczona pestka, w której jest nasiono. Owoce mogą być barwy od jasnożółtej, przez pomarańczową do czerwopomarańczowej, i mieć kształt kulisty, owalny, podłużnie owalny, cylindryczny lub jajowaty. Osadzone na krótkiej

Rokitnik jest wartościowym gatunkiem uprawnym krzewów owocowych

szypułce w okresie dojrzenia występują licznie, dosłownie oblepiają gałązki. Nowo wyhodowane odmiany różnią się długością szypułki (1,1–10 mm) oraz masą owocu, która wynosi najczęściej od 0,5 g do 0,9 g.

■ Właściwości zdrowotne

Owoce rokitnika, olej wyekstrahowany z nasion i miąższu oraz liście i pędy zawierają wiele bioaktywnych związków, witamin i minerałów ważnych dla ludzkiego zdrowia i diety. Wśród nich są witaminy z grupy B, C, E („witamina młodości”), F, K, P, kwas foliowy, karotenoidy, czyli prowitamina A, antocyjany, flawonoidy, fosfolipidy, sterydy (prowitamina D), garbniki, cukry, kwasy organiczne (cytrynowy, jabłkowy, nikotynowy) oraz makro- i mikroelementy takie jak selen, żelazo, bor, mangan i inne. Rokitnik charakteryzuje się wysoką zawartością

witaminy C w owocach, którą zachowuje nawet podczas przechowywania i przetwarzania, bo nie zawierają one niszczącego ją enzymu askorbinazy. Nasiona zawierają od 8 do 12,5% oleju (kwasy tłuszczowe nienasycone – omega), witaminy B₁,

B₂, i E oraz garbniki. Wszystkie wymienione substancje biologicznie czynne wzmacniają wzrok, działają przeciwmiażdżycowo, opóźniają proces starzenia oraz zwiększają odporność na napromieniowanie rentgenowskie i radioaktywne. Stosowane są także do leczenia odparzeń, odmrożeń, odleżyn i egzem. Medycyna ludowa od dawna polecała rokitnik na wrzody żołądka, nadciśnienie, anemię, cukrzycę i choroby reumatyczne, a nawet nowotwory.

Informacje o odmianach rokitnika czy zakładaniu i prowadzeniu plantacji rokitnika można otrzymać w Instytucie Ogrodnictwa (www.inhort.pl).

Instytut Ogrodnictwa
Departament Klimatu i Środowiska
MRiRW
tel. 22 623 21 51

Zdjęcie: Anastasiia.Stock.Adobe.com

Zwiedzaj Polskę

Szlakiem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało przewodnik „Zwiedzaj Polskę. Szlakiem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego”. Pokazane są w nim ciekawe zakątki naszego kraju, które stały się bardziej atrakcyjne dzięki wykorzystanym środkom z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Odwiedzamy w nim pięćdziesiąt projektów współfinansowanych z tego funduszu w ramach Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze”, gdzie – dzięki zaangażowaniu i chęci działania – przedsiębiorcy, przetwórcy, przedstawiciele samorządów czy lokalnych społeczności (jak chociażby Rybackich Lokalnych Grup Działania) mogli spełnić swoje marzenia.

To nie tylko olbrzymie inwestycje przetwórców ryb czy przedsiębiorców polepszających warunki chowu

i hodowli ryb. To także rozwijające się obszary zależne od rybnactwa, a na ich terenie tętniące życiem strefy edukacji i rekreacji, gdzie spotyka się lokalna społeczność, place zabaw, siłownie zewnętrzne czy boiska sportowe. Czynią one świat piękniejszym i przyjemniejszym – bo „Wielkie rzeczy zaczynają się od małych spraw”.

Zapraszamy również do obejrzenia na kanale MRiRW na YouTube filmów przedstawiających każdy z projektów i miejsca, w których nasi bohaterowie skorzystali ze środków pozyskanych z Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze”.

Jurassic Salmon to jedna z wielu firm, które skorzystały z dofinansowania w ramach PO „Rybnactwo i Morze”.

Zapraszamy do zapoznania się z przewodnikiem „Zwiedzaj Polskę. Szlakiem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego”

 <https://bit.ly/2MOak0p>

Łosie z jurajskich głębin

Czy wiesz, gdzie łosie są hodowane w wodzie pochodzącej z czasów dinozaurów?

Właśnie u nas w Polsce, po raz pierwszy na świecie firma Jurassic Salmon zastosowała w hodowli innowacyjną technologię polegającą na utrzymywaniu ryb w wodzie pochodzącej z 1224 m pod ziemią. To pierwsza na świecie placówka wykorzystująca na tak dużą skalę zasolone wody geotermalne. Technologia chowu i hodowli łosia atlantyckiego jest bardzo złożona.

– *Pobieramy jurajską wodę z 1224 m pod ziemią. Ma ona prawie 150 mln lat, jest czysta biologicznie,*

nie znajdziemy tam żadnej bakterii. Trzymając ryby w tej wodzie nie musimy się martwić o pasożyty, drobnoustroje czy choroby. Nie stosujemy ani szczepionek, ani antybiotyków. Mamy pewność, że nie ma toksyn, dioksyn, metali ciężkich – powiedział Jarosław Szysz, szef produkcji w Jurassic Salmon.

Rybnom hodowanym od jaja do osobnika dorosłego tworzy się sztuczne środowisko wymagające ciągłego nadzoru nad parametrami. Pod jednym zadaszeniem znajduje się sześć hal. Odpowiadają one różnym etapom rozwoju łosia. W młodszych stadiach ryby pływają w wodzie słodkiej, potem przenoszone są do słonej. Woda

w okrągłych basenach utrzymywana jest w ruchu wirowym, łosie cały czas odczuwają przepływ i utrzymują się w ruchu.

– *Symulujemy naturalne procesy zachodzące w przyrodzie, przenosząc je do hal. Kontrolujemy rozwój, począwszy od ikry, a skończywszy na rybie towarowej. Jest to bardzo bezpieczna hodowla i bardzo bezpieczny produkt – tłumaczył Jarosław Szysz.*

Tu ryby mają się czuć jak w środowisku naturalnym, na co wpływa między innymi prąd wody, który płynie zgodnie z ruchem wskazówek zegara odpowiadając tym samym przepływowi wód powierzchniowych, czy tempo

Jurassic Salmon to jedna z wielu firm, które skorzystały z dofinansowania w ramach PO „Rybnactwo i Morze”

przepływu wody, które zwiększa się wraz ze wzrostem ryb. Dodatkowo, aby umożliwić łososiom przejście szeregu zmian fizjologicznych pozwalających na życie w wodzie słonej, imitowane jest również nadejście zimy poprzez obniżenie temperatury czy zmniejszenie natężenia światła. Zastosowano technologię zamkniętego obiegu wody, która nie zanieczyszcza środowiska morskiego i nie zagraża innym gatunkom (ryby nie mają możliwości na ucieczkę do wód morskich czy rzek), co jest zgodne ze strategią zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnej produkcji. Pozwala minimalizować negatywny wpływ na środowisko naturalne oraz dbać o kondycję i dobrostan ryb.

Hodowla łosia prowadzona jest zgodnie ze standardami ASC, natomiast ubój zgodnie z wymogami BRC i IFS. Certyfikacja ASC (The Aquaculture Stewardship Council) została ustanowiona przez organizację ekologiczną WWF (World Wildlife Fund) i The Sustainable Trade Initiative w 2010 r. jako niezależna, niekomercyjna organizacja.

Dzięki projektowi zrealizowanemu w ramach Programu

Operacyjnego „Rybnactwo i Morze” współfinansowanemu z budżetu państwa i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybnackiego

Dzięki innowacyjnemu nastawieniu oraz funduszom z programu rybnackiego przedsiębiorca opracowuje i wdraża technologie po-

W hodowli wykorzystuje się innowacyjną technologię polegającą na utrzymywaniu ryb w wodzie pochodzącej z 1224 m pod ziemią

go, firma zakupiła m.in. urządzenia schładzające wodę do temperatury odpowiedniej dla łososi, generator ozonu i zbudowała zbiornik buforowy do transportu. Wszystkie inwestycje poprawiające jakość życia ryb i ograniczające czynniki stresogenne przekładają się na efektywność hodowli.

wielane na całym świecie oraz buduje konkurencję dla takich potęg łosiosowych, jak Chile, Kanada czy Norwegia.

Departament Rybnactwa MRiRW
tel. 22 583 89 00

Zdjęcia: archiwum MRiRW,
Larisska.Stock.adobe.com

Nowe przepisy dotyczące weterynaryjnych produktów leczniczych

Nowe rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6 z 11 grudnia 2018 r. w sprawie weterynaryjnych produktów leczniczych i uchylającego dyrektywę 2001/82/WE weszło w życie 28 stycznia 2019 r., a ma być stosowane od 28 stycznia 2022 r.

Celem rozporządzenia jest wprowadzenie – przy jednoczesnym zabezpieczeniu zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt, bezpieczeństwa żywności i środowiska, proporcjonalnego zbioru przepisów dostosowanych do swoistych cech sektora weterynaryjnego, ze szczególnym uwzględnieniem:

- zwiększenia dostępności weterynaryjnych produktów leczniczych;
- zmniejszenia obciążeń administracyjnych;
- stymulowania konkurencyjności i innowacji;
- poprawy funkcjonowania rynku wewnętrznego;
- przeciwdziałania ryzyku dla zdrowia publicznego wynikającego z oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe.

W nowym rozporządzeniu (UE) 2019/6 kładzie się nacisk na konieczność wprowadzenia zasad racjonalnego stosowania produktów leczniczych przeciwbakteryjnych w leczeniu zwierząt. W treści rozporządzenia wielokrotnie podkreśla się, że weterynaryjne produkty lecznicze należy stosować zgodnie z warunkami pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, czyli zgodnie

z treścią charakterystyki produktu/ ulotki, co oznacza między innymi, iż nie należy stosować antybiotyku w przypadku niepotwierdzenia choroby bakteryjnej u zwierzęcia.

Ponadto, zgodnie z treścią nowego rozporządzenia (UE) 2019/6, przeciwdrobnoustrojowe produkty lecznicze nie mogą być stosowane rutynowo ani wykorzystywane w celu zrekompensowania niedostatecznej higieny, niewłaściwej hodowli zwierząt, braku opieki lub nieodpowiedniego zarządzania gospodarstwem rolnym. Jednocześnie przeciwdrobnoustrojowe produkty lecznicze nie mogą być stosowane u zwierząt w celu wspierania wzrostu lub zwiększenia wydajności.

Nowe rozporządzenie (UE) 2019/6 nakłada na państwa członkowskie obowiązek między innymi gromadzenia oraz przekazywania do KE danych dotyczących wielkości sprzedaży oraz zużycia w leczeniu zwierząt przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych, w celu umożliwienia dokonania bezpośredniej lub pośredniej oceny stosowania takich produktów u zwierząt.

Państwa członkowskie zgromadzone dane o wielkości sprzedaży i stosowania (w podziale na gatunki zwierząt i rodzaj przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych) mają przesyłać do Europejskiej Agencji Leków (EMA). Agencja z kolei będzie dokonywała analizy

tych danych i publikowała roczne sprawozdania.

Komisja Europejska zezwoliła na stopniowe podejście w odniesieniu do danych, jakie mają dotyczyć poszczególnych gatunków zwierząt, w taki sposób, aby:

- od 2024 r. gromadzone były dane dotyczące co najmniej gatunków i kategorii objętych decyzją wykonawczą Komisji 2020/1729/UE (tj. drób, bydło, świnie);
- od 2027 r. gromadzone były dane dotyczące wszystkich gatunków zwierząt, od których lub z których pozyskuje się żywność;
- od 2030 r. gromadzone były dane dotyczące innych zwierząt hodowanych lub trzymanyh w niewoli (nie dane od osób fizycznych posiadających zwierzęta domowe).

Aktualnie Polska nie zbiera danych dotyczących wielkości zużycia produktów leczniczych przeciwbakteryjnych stosowanych

Weterynaryjne produkty lecznicze należy stosować zgodnie z warunkami pozwolenia na dopuszczenie do obrotu

u zwierząt. Zgodnie z prawem krajowym zbierane są dane dotyczące wielkości sprzedaży produktów leczniczych weterynaryjnych z poziomu hurtowni farmaceutycznych produktów leczniczych weterynaryjnych. Dane są przekazywane do systemu teleinformatycznego administrowane-

przed stosowaniem rozporządzenia (27 stycznia 2021 r.).

Prace nad opracowaniem oraz wdrożeniem przepisów wykonawczych odbywają się przy udziale i współpracy wielu instytucji. Pracownicy Głównego Inspektoratu Weterynarii od momentu wejścia w życie nowego rozporządzenia

Biobójczych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także instytuty naukowe jak PIWet-PIB w Puławach czy Narodowy Instytut Leków.

Ponadto, aby zapewnić sprawne i wiarygodne pozyskiwanie informacji na temat stosowanego leczenia zwierząt produktami leczniczymi przeciwbakteryjnymi, GLW podjął inicjatywę wdrożenia elektronicznych rozwiązań służących dokumentowaniu leczenia zwierząt.

■ Funkcjonowanie systemu monitoringu stosowania leczniczych produktów weterynaryjnych

Obecnie na hodowcy ciąży obowiązek prowadzenia książki leczenia zwierząt w formie papierowej. Ewidencję takiego leczenia tworzą pojedyncze wpisy dokonywane przez lekarzy weterynarii (najczęściej w formie samokopiujących arkuszy) i pozostawiane w gospodarstwie jako historia leczenia zwierząt. Takie rozwiązanie w praktyce nie umożliwia sprawnego gromadzenia i raportowania informacji o ilości oraz rodzaju zastosowanych produktów leczniczych. Przy tak prowadzonej ewidencji leczenia zwierząt istnieje ryzyko zastosowania niewłaściwego leczenia czy kolejnego produktu przeciwbakteryjnego, jeżeli hodowca w sposób nieświadomy lub świadomy nie ujawniłby lekarzowi weterynarii historii leczenia zwierząt.

W Polsce nie ma obowiązku prawnego posiadania umowy na opiekę weterynaryjną stada tylko z jednym podmiotem leczniczym. W praktyce oznacza to, że w ciągu jednego dnia hodowca może zlecać usługę weterynaryjną dowolnej liczbie lekarzy weterynarii. Ideą planowanej do wdrożenia „elektronicznej Książki Leczenia Zwierząt” jest zastąpienie dokumentacji papierowej poprzez utworzenie centralnej bazy zawierającej informacje

W Polsce nie ma obowiązku prawnego posiadania umowy na opiekę weterynaryjną stada z jednym tylko podmiotem leczniczym. W praktyce oznacza to, że w ciągu jednego dnia hodowca może zlecać usługę weterynaryjną dowolnej liczbie lekarzy weterynarii

go przez PIWet-PIB w Puławach i przekazywane do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Na podstawie tych danych przekazywane są z kolei dane o wielkości sprzedaży produktów leczniczych weterynaryjnych o działaniu przeciwbakteryjnym do ESVAC (Europejski Urząd ds. Monitoringu Zużycia Antybiotyków w Weterynarii), który publikuje te dane w powszechnie dostępnych raportach.

Od momentu wejścia w życie rozporządzenia (UE) 2019/6 trwają intensywne prace nad wdrożeniem nowych przepisów wykonawczych. W sumie ma zostać opracowanych dziewięć aktów wykonawczych oraz 11 aktów delegowanych, które zostały przez KE podzielone na cztery pakiety. Pierwszy pakiet dotyczy pięciu aktów prawnych, które muszą być przyjęte na rok

aktywnie uczestnicząc w pracach nad opracowaniem i wdrożeniem przepisów wykonawczych dotyczących między innymi:

- sprzedaży detalicznej leków na odległość (przez internet);
- kryteriów wyznaczania produktów leczniczych przeciwbakteryjnych do leczenia wyłącznie infekcji u ludzi;
- dobrej praktyki dystrybucyjnej produktów leczniczych weterynaryjnych;
- sposobu gromadzenia i przekazywania danych dotyczących wielkości sprzedaży i zużycia produktów leczniczych przeciwbakteryjnych.

W prace nad rozporządzeniem zaangażowane są także: Ministerstwo Zdrowia, Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów

o historii leczenia wszystkich zwierząt gospodarskich. W zamyśle hodowca będzie miał wgląd do zapisów dotyczących historii leczenia jego zwierząt w trybie „tylko do odczytu”, bez możliwości wprowadzenia zmian. Lekarz weterynarii wezwany do leczenia, po uzyskaniu autoryzacji hodowcy (np. PIN lub powiadomienie SMS), uzyska wgląd do książki leczenia gospodarstwa, gdzie będzie mógł dokonywać odpowiednich wpisów oraz jednocześnie zweryfikować, czy i ewentualnie jakie leczenie zastosowano wcześniej. Historia leczenia zwierząt ma być automatycznie zapisywana w dokumencie „łańcuch żywnościowy zwierząt kierowanych do uboju”.

W ramach IW-Systemu planuje się utworzenie tzw. modułu właścicielskiego, który służyłby do sprawnej komunikacji między IW a hodowcami zwierząt. Ze względu na różnorodność działalności nadzorowanych przez IW istnieje potrzeba, aby funkcjonalność

tego modułu była zindywidualizowana i dopasowana do potrzeb grupy docelowej. W tym celu GLW zwrócił się z prośbą do związków branżowych o wskazanie, jakie funkcjonalności z ich punktu widzenia byłyby najbardziej pożądane. Aktualnie czekamy na propozycje ze strony poszczególnych branż. W dalszej kolejności planowane są już spotkania w grupach z bezpośrednio zainteresowanymi określonymi rozwiązaniami (np. zdecydowanie inne potrzeby zgłaszają hodowcy pszczoł niż hodowcy bydła).

■ Znaczenie nowego prawa dla Europejczyków

Nowe prawo z pewnością nakłada na państwa członkowskie obowiązki dotyczące między innymi raportowania danych, tworzenia i wdrożenia systemów gromadzenia oraz przekazywania tych danych. Wiąże się to z ogromnymi nakładami pracy dla instytucji tworzących te nowe unijne bazy i systemy.

W nowych przepisach zwrócono także uwagę na stosowanie produktów leczniczych przeciwbakteryjnych. Stosowanie tej grupy leków ma być rozważne, poparte odpowiednimi badaniami, zgodne z charakterystyką produktu i ograniczone do tych sytuacji, w których jest ono uzasadnione i niezbędne.

Hodowcy, lekarze weterynarii i pracownicy właściwych organów w państwach członkowskich będą musieli nauczyć się nowego prawa i jego stosowania. Konieczne jest przy tym zaangażowanie i współpraca wszystkich zainteresowanych stron.

Jednak nowe obowiązki i nadchodzące zmiany mają przyczynić się do ograniczenia stosowania antybiotyków w leczeniu zwierząt, a co za tym idzie do ograniczenia zjawiska antybiotykooporności i zwiększenia bezpieczeństwa żywności pochodzenia zwierzęcego.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcia: Fotolia, Larry Allen. Stock.adobe.com

Wymiana handlowa towarów pomiędzy Wielką Brytanią i UE

Eksport i import zwierząt, żywności i produktów pochodzenia zwierzęcego

Na podstawie uzgodnień podjętych pomiędzy Unią Europejską i Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Wielka Brytania, na podstawie Umowy Wyjścia, 31 stycznia 2020 r. opuściła Unię Europejską.

Oznacza to, że 1 lutego 2020 r. rozpoczął się okres przejściowy, który trwał do 31 grudnia 2020 r. Podczas okresu przejściowego Wielka Brytania nadal była traktowana jak państwo członkowskie UE i uczestniczyła w jednolitym rynku i unii celnej.

Od 1 stycznia 2021 r. unijne przedsiębiorstwa, które kupują towary z Wielkiej Brytanii i wprowadzają je na rynek UE, stały się importerami, a te, które dystrybuują produkty do Wielkiej Brytanii, eksporterami. Oznacza to, że przedsiębiorcy muszą przestrzegać nowych wymagań zgodnie z obowiązującymi przepisami unijnymi i brytyjskimi.

Unia Europejska i Wielka Brytania osiągnęły 24 grudnia 2020 r. porozumienie w sprawie pakietu umów regulujących przyszłe relacje, w skład którego wchodzi między innymi Umowa o handlu i współpracy. Umowa

ta jest podstawą relacji UE–Wielka Brytania od 1 stycznia 2021 r., obejmując m.in. handel towarami rolno-spożywczymi i rybołówstwo.

Umowa o handlu i współpracy przewiduje szereg uproszczeń i ułatwień, w tym handel bez cel i ograniczeń ilościowych, co jest rozwiązaniem bezprecedensowym jeśli chodzi o unijne umowy o wolnym handlu. Jednak ze względu na decyzję Wielkiej Brytanii o opuszczeniu wspólnego rynku i unii celnej utrzymanie dotychczasowych warunków wymiany handlowej jest niemożliwe. Powróciły kontrole graniczne i konieczność dopełnienia procedur celnych oraz związanych z dopuszczeniem towarów UE do obrotu na rynku brytyjskim.

INFORMACJE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Oficjalną stroną administracji polskiej poświęconą zagadnieniom brexitu jest: <https://www.brexit.gov.pl/>.

Na stronie zawarte są informacje dla polskich przedsiębiorców (w tym sektora rolno-spożywczego) dotyczące handlu z Wielką Brytanią po zakończeniu okresu

MRiRW i instytucje resortu rolnictwa, w tym Główny Inspektorat Weterynarii, opracowało wskazówki dla przedsiębiorców nt. skutków zakończenia okresu przejściowego: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/brexit3>.

Informacje strony brytyjskiej dla przedsiębiorców dotyczące handlu z Wielką Brytanią po zakończeniu okresu przejściowego, tj. po 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie internetowej Departamentu Handlu Międzynarodowego UK (www.gov.uk/eubusiness) również w języku polskim.

IMPORT ZWIERZĄT, ŻYWNOŚCI I PRODUKTÓW POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO Z WIELKIEJ BRYTANII DO UE

Po zakończeniu okresu przejściowego, tj. od 1 stycznia 2021 r., przywóz zwierząt oraz niektórych produktów pochodzenia zwierzęcego i produktów złożonych, a także pasz dla zwierząt na terytorium UE z Wielkiej Brytanii, podlega granicznej kontroli weterynaryjnej. Wynikają z tego dodatkowe obowiązki, m.in. konieczność przedstawienia

dokumentacji potwierdzającej spełnienie odpowiednich wymogów bezpieczeństwa (świadectwa urzędowe), konieczność wwozu przesyłki przez wyznaczone przejścia graniczne (BCP), prenotyfikacji w systemie TRACES.NT oraz zgłoszenia do kontroli granicznej.

Wymogi i procedury kontrolne w odniesieniu do towarów przywożonych z Wielkiej Brytanii do Polski będą analogiczne, jak stosowane wobec innych

Od 1 stycznia 2021 r. unijne przedsiębiorstwa, które kupują towary z Wielkiej Brytanii i wprowadzają je na rynek UE, stały się importerami, a te, które dystrybuują produkty do Wielkiej Brytanii – eksporterami

przejściowego, tj. po 1 stycznia 2021 r., m.in. publikacja MRPiT „Zasady współpracy z Wielką Brytanią od 1 stycznia 2021 r. Poradnik dla przedsiębiorcy”, która ma na celu wsparcie i promocję niezbędnych przygotowań przedsiębiorców do zmian, które pojawiły się wraz z zakończeniem okresu przejściowego, czyli 1 stycznia 2021 r. (https://www.brexit.gov.pl/wp-content/uploads/2020/11/Poradnik_dla_przedsiębiorcy_Zasady_współpracy_z_UK_od_1.01.2021-1.pdf).

krajów pozaunijnych. Wynikają one z przepisów unijnych i krajowych. Szczegółowe informacje na temat weterynaryjnej kontroli granicznej (dotyczącej przesyłek zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, produktów złożonych i pasz) w przywozie z krajów trzecich, które dotyczą również Wielkiej Brytanii po 1 stycznia 2021 r., znajdują się na stronie: <https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/informacje-dla-przedsiębiorcow>.

EKSPORT ZWIERZĄT, ŻYWNOŚCI I PRODUKTÓW POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO Z UE DO WIELKIEJ BRYTANII

Po zakończeniu okresu przejściowego, tj. od 1 stycznia 2021 r., wywóz zwierząt oraz produktów pochodzenia zwierzęcego i pasz dla zwierząt z terytorium UE, w tym z Polski, do Wielkiej Brytanii, podlega wymogom określonym przez stronę brytyjską.

Zgodnie z informacjami publikowanymi na stronie rządu brytyjskiego, brytyjskie wymogi mają być wprowadzane stopniowo – od 1 stycznia 2021 r. do 1 marca 2022 r.

Aktualne informacje na ten temat znajdują się na stronie: <https://www.gov.uk/import-goods-into-uk>, gdzie opisane są (w języku angielskim) krok po kroku brytyjskie procedury importowe.

Szczegółowe wytyczne dotyczące wymogów importu zwierząt żywych, produktów pochodzenia zwierzęcego oraz produktów i pasz wysokiego ryzyka niebędących pochodzenia zwierzęcego są dostępne (w języku angielskim) na stronie: <https://www.gov.uk/guidance/importing-or-moving-live-animals-animal-products-and-high-risk-food-and-feed-not-of-animal-origin>.

Wymogi brytyjskie są również opisane na stronie GIW: <https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/eksport-zwierzat-zywnosci-i-produktow-pochodzenia-zwierzecego-z-ue-do-wielkiej-brytanii>.

ZASADY PRZEMIESZCZANIA ZWIERZĄT DOMOWYCH TOWARZYSZĄCYCH PODRÓŻNYM

■ Podróż z Wielkiej Brytanii do UE

Z uwagi na zakończenie okresu przejściowego, Wielka Brytania stała się państwem trzecim (nienależącym do UE).

Zgodnie z przyjętymi przepisami UE Zjednoczone Królestwo (bez Irlandii Północnej) jest wymienione w części drugiej załącznika II do rozporządzenia 577/2013.

W przypadku niehandlowego przemieszczania lub podróży ze zwierzętami z Wielkiej Brytanii do UE konieczne jest:

- prawidłowe oznakowanie zwierzęcia,
- ważne szczepienie przeciwko wściekliznie,
- świadectwo zdrowia (przy każdorazowym wjeździe do UE).

Szczegółowe informacje w sprawie podróżowania między UE i Zjednoczonym Królestwem (w tym podróży ze zwierzętami), zawarte są na stronie Komisji Europejskiej (dostępne również w języku polskim): <https://ec.europa.eu/info/publications/travelling> oraz na stronie internetowej GIW: <https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/brexit>.

■ Podróż z UE do Wielkiej Brytanii

W przypadku podróży ze zwierzętami towarzyszącymi z UE do Wielkiej Brytanii, zgodnie z informacjami zamieszczonymi na brytyjskich stronach rządowych, zasady dotyczące sprowadzania psa, kota lub fretki do Wielkiej Brytanii – podobnie jak w okresie przejściowym – nie uległy zmianie.

Wymagane jest, aby zwierzęta towarzyszące przywożone do Wielkiej Brytanii:

- były prawidłowo oznakowane,
- posiadały ważne szczepienie przeciwko wściekliznie,
- posiadały paszport UE,
- psy przemieszczane do Wielkiej Brytanii muszą zostać poddane profilaktyce przeciwko tasiemcom *Echinococcus multilocularis*.

Należy jednak pamiętać, że obowiązujące zasady mogą ulec zmianie, w związku z czym sugerujemy na bieżąco sprawdzać informacje publikowane przez portale rządowe w UK, a w szczególności: <https://www.gov.uk/guidance/pet-travel-to-and-from-great-britain>.

ZASADY PRZYWOZU ŻYWNOŚCI NA WŁASNY UŻYTEK

■ Podróż z Wielkiej Brytanii do UE

W odniesieniu do przywozu żywności w bagażu podróży z Wielkiej Brytanii do UE, od 1 stycznia 2021 r. nie można wwozić mięsa, mleka ani produktów je zawierających.

Wielka Brytania traktowana jest jak państwo trzecie w odniesieniu do procedur przywozu żywności w bagażu podróży i stosuje się tu przepisy określone w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2019/2122.

Informacje dotyczące przywozu żywności w bagażu podróży są również dostępne na stronie brytyjskiej pod adresem: <https://www.gov.uk/visit-europe-1-january-2021> oraz na stronie KE: https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/personal_imports_en.

■ Podróż z UE do Wielkiej Brytanii

W odniesieniu do przywozu żywności w bagażu podróży z UE do Wielkiej Brytanii, informacje są dostępne na stronie rządu brytyjskiego (w języku angielskim): <https://www.gov.uk/guidance/personal-food-plant-and-animal-product-imports>.

Od 1 stycznia 2021 r. nadal możliwe jest wwożenie do Wielkiej Brytanii w bagażu podróży mięsa, mleka oraz produktów je zawierających, jeżeli podróż odbywa się z państw członkowskich UE.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcie: Aldeca Productions.Stock.adobe.com

Wymagania przy eksporcie polskich jabłek do Indii

■ Wymagania strony indyjskiej

Od 1 marca 2021 r. konieczne jest posiadanie zaświadczenia o braku GMO dla wybranych produktów spożywczych importowanych do Indii. Jest to wymóg strony indyjskiej.

Indyjski organ kontrolny – Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI) – będzie żądać od eksporterów okazania dokumentów zaświadczających o braku GMO. Zgodnie z żądaniami strony indyjskiej stosowne zaświadczenie powinno zawierać m.in.: szczegółowe informacje o eksportowanych partiach, w tym o ich pochodzeniu, informacje o eksporterze, producencie i odbiorcy tych partii, a także dane dotyczące miejsc wysyłki i załadunku.

W Polsce „Zaświadczenie o braku GMO w produkcie” wydawane jest

wysyłanych do Indii, należy podkreślić, że aktualnie w rejestrze genetycznie zmodyfikowanej żywności i pasz wprowadzanych do obrotu w UE dopuszczone są wyłącznie modyfikacje: kukurydzy, rzepaku, soi, bawełny i buraka cukrowego.

W Unii Europejskiej nie dopuszcza się modyfikacji dla owoców takich jak np. jabłka, gruszki czy śliwki. Nie ma więc zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych w partiach jabłek uprawianych w Polsce.

■ Dodatkowe wymagania dla podmiotów eksportujących jabłka do Indii

„Zaświadczenia o braku GMO w produkcie” wydawane są:

- przez Wojewódzkie Inspektoraty JHARS;
- na wniosek eksporterów;
- na partie wybranych gatunków owoców wysyłanych z Polski do Indii (przede wszystkim jabłka i śliwki);
- na owoce, które były uprawiane w Polsce;
- w ramach granicznej kontroli jakości handlowej (kontroli na zgodność z normami UE).

Eksporterzy w celu uzyskania „Zaświadczenia o potwierdzeniu braku GMO w produkcie” zobowiązani są do złożenia do właściwego WIJHARS (na udostępnionych formularzach):

- „Wniosku eksportera o wydanie zaświadczenia o braku GMO w owocach wysyłanych do Indii”;
- „Oświadczenia eksportera o braku GMO w owocach wysyłanych do Indii”

oraz dokonania opłaty za wydanie zaświadczenia w wysokości 17,00 zł, zgodnie ustawą z 16 listopada

Wymóg posiadania zaświadczenia o braku GMO w produkcie w praktyce będzie dotyczył przede wszystkim polskich jabłek eksportowanych do Indii

Lista produktów zawiera m.in. owoce i warzywa objęte normami UE: jabłka, śliwki, ananasy, fasolę, cykorię, bakłażany, melony, papaje, dynię, paprykę słodką i pomidory. W praktyce wymóg posiadania zaświadczenia o braku GMO w produkcie będzie dotyczył przede wszystkim polskich jabłek eksportowanych do Indii.

w ramach granicznej kontroli jakości handlowej przez Wojewódzkich Inspektorów Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

■ Zaświadczenie o braku GMO w produkcie

W związku z tym, że kwestie uzyskania zaświadczenia dotyczą przede wszystkim polskich jabłek

2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1546, ze zm.).

Uzyskanie „Zaświadczenia o braku GMO w produkcji” nie zwalnia eksporterów wysyłających owoce do Indii z obowiązków wynikających ze standardowej procedury kontroli zgodności owoców z normami handlowymi UE.

Warunki otrzymania „Zaświadczenia o braku GMO w produkcji”:

- wywóz do Indii świeżych owoców objętych wymaganiami norm handlowych UE, dla których strona

indyjska określiła wymóg posiadania zaświadczenia, tj. świeże jabłka, świeże śliwki;

- wysyłane owoce pochodzą wyłącznie z upraw polskich, czyli były uprawiane i zebrane w Polsce;
- eksporter przekazał do WIJHARS odpowiednio uzupełnione i podpisane dokumenty, w tym wniosek i oświadczenie;
- eksporter uiścił opłatę skarbową za wydanie zaświadczenia;
- wysyłane partie objęto kontrolą jakości handlowej i wydano

„Świadectwo zgodności z normami handlowymi Unii Europejskiej dla świeżych owoców i warzyw”.

Wzory dokumentów, które zobowiązany jest uzupełnić eksporter są dostępne na stronie internetowej IJHARS (<https://www.gov.pl/web/ijhars/wzory-dokumentow>).

Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych
tel. 22 623 29 22

Zdjęcie: Fotolia

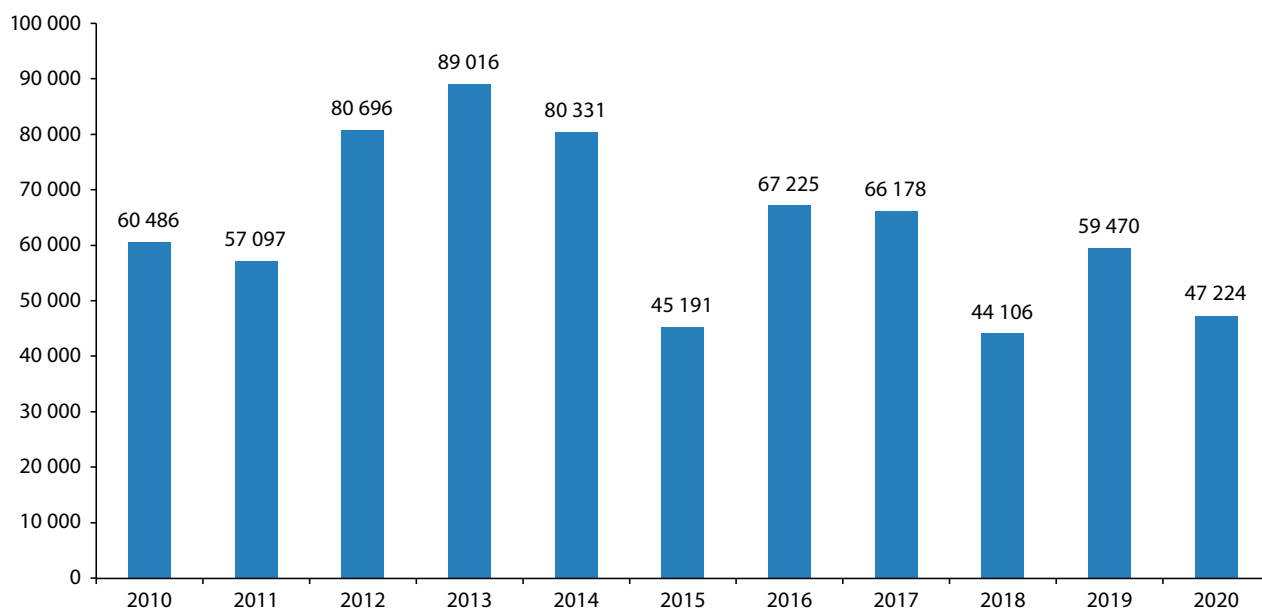
Fitosanitarna certyfikacja towarów eksportowanych z Polski w 2020 r.

Fitosanitarna certyfikacja towarów pochodzenia roślinnego jest jednym z kluczowych zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORIN) – w wielu przypadkach

wydawany przez Inspekcję dokument jest niezbędnym w obrocie międzynarodowym i warunkuje możliwość eksportu towaru przez przedsiębiorcę. Poprzez eksport towarów (roślin, produktów

roślinnych oraz innych przedmiotów, które mogą przenosić organizmy szkodliwe dla roślin np. gleby, podłoży) należy rozumieć wywóz tych towarów do krajów trzecich dla Unii Europejskiej, tzn. innych

Liczba wydanych świadectw fitosanitarnych w latach 2010–2020

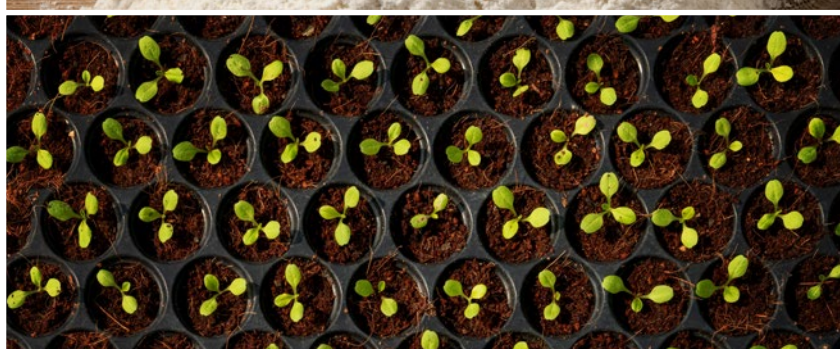

niż państwa członkowskie UE. Dokumentem wydawanym przez PIORiN w przypadku eksportu lub reeksportu towarów jest świadectwo fitosanitarne, które potwierdza, że zostały spełnione importowe wymagania fitosanitarne kraju przeznaczenia przesyłki. Eksport obejmuje wywóz towarów pochodzenia krajowego lub unijnego, natomiast w przypadku reeksportu mamy do czynienia z wywozem z Polski towarów pochodzących spoza Unii, które pierwotnie były do UE zaimportowane.

W 2020 r. w jednostkach organizacyjnych PIORiN wydano ponad 47 tys. świadectw fitosanitarnych, o ponad 12 tys. mniej niż w roku 2019. Zmniejszenie liczby wystawionych przez Inspekcję dokumentów wystąpiło zarówno w przypadku świadectw fitosanitarnych dla eksportu – o ponad 11 tys. mniej (spadek o 34%), jak i świadectw fitosanitarnych dla reeksportu – mniej niemal o tysiąc (spadek o 19%).

Zmniejszenia liczby wystawionych przez Inspekcję świadectw fitosanitarnych można doszukiwać się w ogólnoświatowej pandemii COVID-19, co miało niewątpliwie wpływ na rynki zbytu, w tym działalność biznesową przedsiębiorców – zarówno importerów, jak i eksporterów, logistykę transportu towarów w obrocie międzynarodowym, a także funkcjonowanie handlu detalicznego i zapotrzebowanie odbiorców na określone towary. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa uznając certyfikację eksportową jako działanie priorytetowe, wprowadziła wiele ułatwień w zakresie obsługi fitosanitarnej przeznaczonych na eksport towarów, w tym w zakresie składania wniosków m.in. drogą elektroniczną czy też wydania świadectwa dla towarów o niskim ryzyku fitosanitarnym w oparciu o przedłożone dokumenty, historię miejsca produkcji oraz zdjęcia

W roku ubiegłym GIORiN kontynuował działania w zakresie otwierania rynków krajów trzecich dla polskich towarów pochodzenia roślinnego

towaru. Ponadto, mając na uwadze utrudnienia w terminowym dostarczaniu oryginałów świadectw fitosanitarnych do urzędów krajów przeznaczenia przesyłki, Inspekcja wspomagała eksporterów poprzez potwierdzanie informacji, przesyłanie skanów wydanych dokumentów bezpośrednio do swoich odpowiedników w państwach docelowych, tak aby nie dochodziło do przetrzymania przesyłek w punktach wwozu.

Świadectwa fitosanitarne wystawiane w 2020 r. kierowane były do służb fitosanitarnych 124 państw (w 2019 r. do 122 krajów), niemniej jednak większość dokumentów, powyżej 50%, adresowanych było do organizacji ochrony roślin czterech państw: Białorusi, Ukrainy, Egiptu i Kazachstanu.

Odnosząc się do towarów, które były przedmiotem eksportu w roku 2020, należy zwrócić uwagę na grupę asortymentową roślin. Największy udział w tej grupie stanowiły: ukorzone sadzonki roślin wraz z podłożem (ponad 17,3 mln szt.), ukorzone sadzonki roślin bez podłoża (ponad 5,8 mln szt.), rośliny w kulturach tkankowych (ponad 2,5 mln szt.) oraz kwiaty cięte (2,2 mln szt.). W eksporcie produktów roślinnych dominowały: drewno i produkty z drewna (ponad 1,5 mln szt.; 1,1 mln m³ oraz 20 tys. ton), papierosy (ponad 90 mln szt.), ziarno konsumpcyjne – głównie pszenica (ponad 3,6 mln ton), a także owoce i warzywa świeże (ponad 450 tys. ton).

Pod względem liczby przesyłek obsługiwanych przez PIORiN na pierwszym miejscu, analogicznie jak w latach poprzednich, uplasowały się świeże owoce jabłek. Dla tego asortymentu wydano najwięcej świadectw fitosanitarnych. Przesyłki jabłek były eksportowane z Polski do 35 państw trzecich (w 2019 r. do 47 krajów). Eksport jabłek w 2020 r. wyniósł 317 tys.

ton. Oznacza to spadek o ponad 44% w porównaniu do 2019 r., gdy wyeksportowano 570 tys. ton owoców, oraz o około 15% w porównaniu do 2018 r., gdy tonaż tych owoców wyniósł 363 tys. ton. Poza przyczynami związanymi z warunkami pandemii mniejszy eksport mógł też wynikać z dobrej sytuacji i zadawalających cen na rynku krajowym.

Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN) kontynuował działania w zakresie otwierania rynków krajów trzecich dla polskich towarów pochodzenia roślinnego, pomimo ograniczeń w kontaktach bezpośrednich, związanych z wybuchem pandemii COVID-19.

5 lutego 2021 r. podpisano Protokół w sprawie warunków kontroli i kwarantanny w eksporcie mąki z Polski do Chin pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Generalną Administracją Celną CHRL (GACC). Zakończyło to kilkuletnie starania polskiej administracji, podjęte na wniosek branży przetwórstwa zbóż, a dokument określa importowe wymagania dla mąki pszennej, żytniej i orkiszowej w eksporcie z Polski na rynek chiński.

W ramach działań w zakresie otwierania nowych rynków zbytu w 2020 r. GIORiN złożył nowe wnioski o uruchomienie eksportu dla następujących towarów: Indonezja – świeże owoce jabłka i borówka wysoka; Chiny – ziarno fasoli do konsumpcji; Kostaryka – nasiona konopi (*Canabis sativa*).

Odnosząc się do roku 2020 należy także zwrócić uwagę na nowe rozwiązania systemowe, które były wprowadzane w tym okresie w związku ze znaczącymi zmianami w przepisach prawa unijnego i krajowego. Przede wszystkim weszły do stosowania przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2016/2031,

które zobligowały wszystkich eksporterów do rejestracji w „urzędowym rejestrze podmiotów profesjonalnych” prowadzonym przez Inspekcję. W związku z nowym prawem UE zostały wdrożone nowe ustawy krajowe, tj. o ochronie roślin przed agrofagami oraz o PIORiN. Przede wszystkim uszczegółowiono zasady prowadzenia „rejestru eksporterów” na potrzeby produkcji, przechowywania i eksportu do krajów, które określają dla zainteresowanych warunki rejestracji w PIORiN. Aktualnie wymóg ten odnosi się do świeżych jabłek w eksporcie do Chin, Wietnamu, Tajlandii, Tajwanu, Izraela i Kolumbii.

Ponadto w związku z obowiązkiem określonym dla państw członkowskich UE w ww. rozporządzeniu, w 2020 r. opracowano nowy wzór druków świadectw fitosanitarnych. Dokument ten jest wydawany przez PIORiN do przesyłek wysyłanych z Polski od 1 stycznia 2021 r. Istotnym elementem nowego wzoru świadectwa jest zmieniony tekst deklaracji zaświadczonej, co ma duże znaczenie dla polskich eksporterów, gdyż powinno pozwolić na ograniczenie zakresu kontroli przed wydaniem świadectwa i wyeliminować występujące w przeszłości przypadki braku możliwości wydania dokumentu przy występowaniu na towarze agrofagów szkodliwych (np. dość pospolicie występujących w Polsce), które jednocześnie nie są regulowane w importowych przepisach kraju przeznaczenia przesyłki.

**Główny Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa
tel. 22 652 93 02**

Zdjęcia: Karepa.Stock.adobe.com,
Bill.Stock.adobe.com,
Jchizhe.Stock.adobe.com,
Timmary.Stock.adobe.com,
Napatsan.Stock.adobe.com

Dopłaty 2021: wnioski tylko przez internet

Od tego roku rolnicy mogą składać wnioski o przyznanie dopłat bezpośrednich i obszarowych z PROW jedynie w formie elektronicznej za pomocą aplikacji eWniosekPlus. Oznacza to, że nie są przysyłane do rolników wnioski spersonalizowane w wersji papierowej. Nie ma także możliwości składania oświadczeń o braku zmian we wniosku w stosunku do roku ubiegłego.

Rolnicy, którzy nie posiadają komputera lub obawiają się, że nie poradzą sobie z wypełnieniem e-wniosku, mogą liczyć na pomoc ARiMR. W placówkach Agencji przygotowane zostały specjalne stanowiska komputerowe, gdzie można wypełnić wniosek. Są też eksperci,

którzy służą wsparciem w kwestiach technicznych. Ze względu na ograniczenia wprowadzone w związku z COVID-19, rolnicy, którzy chcą odwiedzić biuro powiatowe, powinni wcześniej umówić się telefonicznie na konkretny termin wizyty. Takie rozwiązanie pozwala uniknąć kolejek przed placówkami Agencji, a także zadbać o bezpieczeństwo zarówno beneficjentów, jak i pracowników ARiMR.

Wszelkie wątpliwości związane z wypełnianiem wniosków można również konsultować dzwoniąc pod bezpłatny numer infolinii: 800 38 00 84 (w dni robocze w godz. 7.00–19.00 oraz w sobotę 10.00–16.00).

W tym roku, zgodnie z decyzją ministra rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorza Pudy, termin na złożenie wniosków o dopłaty został wydłużony do 17 czerwca. Możliwe jest również złożenie wniosku po tym terminie, nie później niż do 12 lipca 2021 r., jednak spowoduje to sankcje w postaci obniżenia kwoty płatności o 1 proc. za każdy dzień roboczy zwłoki.

Do 17 czerwca 2021 r. wydłużony został także termin składania zmian do wniosków.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcia: Curioso.Photography.Stock.adobe.com,
Andrej Jalanskij.Stock.adobe.com,
Gpointstudio.Stock.adobe.com

150 tys. zł premii dla młodego rolnika

Do 29 maja 2021 r. ARiMR przyjmuje wnioski o bezzwrotne *Premie dla młodych rolników* finansowane z budżetu PROW 2014–2020. Wsparcie to ma zachęcić młode pokolenie do rozwijania rolniczego biznesu. Wysokość finansowej pomocy to 150 tys. zł.

■ Kto może ubiegać się o premię?

Wsparcie mogą otrzymać osoby, które m.in.:

- w dniu złożenia wniosku mają nie więcej niż 40 lat;
- posiadają odpowiednie kwalifikacje zawodowe (lub uzupełnią je w ciągu 36 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy);
- posiadają gospodarstwo rolne o powierzchni minimum 1 ha;
- rozpoczęły prowadzenie działalności rolniczej nie wcześniej niż 24 miesiące przed dniem złożenia wniosku;
- posiadają lub utworzą gospodarstwo o wielkości ekonomicznej mieszczącej się w przedziale od 13 tys. euro do 150 tys. euro;
- przedłożą biznesplan dotyczący rozwoju gospodarstwa.

■ Na co można przeznaczyć dotację?

Premia musi w całości zostać przeznaczona na prowadzenie gospodarstwa lub przygotowanie do sprzedaży wytwarzanych w nim produktów rolnych. Minimum 70 proc. dotacji powinno być wykorzystane na inwestycje w środki trwałe.

Premia w wysokości 150 tys. zł jest wypłacana w dwóch ratach:

- 120 tys. zł – po spełnieniu przez młodego rolnika warunków do przyznania pomocy;

- 30 tys. zł – po realizacji biznesplanu.

■ Co się zmieniło w tegorocznym naborze?

Od tego roku w naborze wniosków, który potrwa do 29 maja, wprowadzono kilka korzystnych zmian w zasadach ubiegania się i przyznawania premii. Po pierw-

zastosowanie także do osób, którym przyznano już pomoc i które zobowiązały się do uzupełnienia kwalifikacji w okresie 36 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu premii. Po trzecie – zlikwidowano podział limitów środków na dofinansowanie na dwie oddzielne listy: dla województwa mazowieckiego i dla pozostałych województw. Po czwarte – wprowadzono możliwość składania biznesplanu, którego formularz udostępniony jest na stronie internetowej ARiMR, również na nośniku USB.

Minimum 70 proc. premii powinno być wykorzystane na inwestycje w środki trwałe, np. w grunty, budowlę i budynki, maszyny, urządzenia, środki transportu, inwentarz żywy – zwierzęta w hodowli oraz chowie i zwierzęta pociągowe

sze – wydłużono ostateczny termin na zakończenie realizacji biznesplanu i złożenie wniosku o płatność drugiej raty pomocy z 31 sierpnia 2023 r. na 31 sierpnia 2025 r. Po drugie – zmieniono szczegółowy wykaz kierunków studiów, zawodów oraz tytułów kwalifikacyjnych, a także rodzaje dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych. Na listę zawodów rolniczych wpisano m.in. technika turystyki na obszarach wiejskich. Zmiany te będą miały

■ Gdzie złożyć wniosek?

Wnioski o przyznanie pomocy składa się w oddziale regionalnym ARiMR właściwym ze względu na miejsce położenia gospodarstwa. Można to zrobić osobiście, przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej lub elektronicznie za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Fotolia

Pomoc na rozwój małego gospodarstwa

Blisko 45 tys. małych gospodarstw rolnych otrzymało do tej pory od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa decyzje o udzieleniu wsparcia finansowego na rozwój w ramach PROW 2014–2020. Teraz kolejne z nich mają szansę ubiegać się o premię restrukturyzacyjną w wysokości 60 tys. zł. W Agencji trwa bowiem do 29 maja 2021 r. nabór wniosków o przyznanie takiej pomocy.

■ Dla kogo 60 tys. zł premii?

By ubiegać się o wsparcie w ramach programu *Restrukturyzacja małych gospodarstw*, trzeba posiadać gospodarstwo obejmujące co najmniej 1 ha użytków rolnych lub nieruchomości służącą do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej. Wielkość ekonomiczna takiego gospodarstwa musi być mniejsza niż 13 tys. euro. Wniosek o premię może złożyć osoba zarówno ubezpieczona w KRUS, jak i w ZUS. Nie ma również zakazu jednoczesnego prowadzenia działalności gospodarczej lub pracy na etacie. Warunkiem jest, aby dochód lub przychód z działalności rolniczej stanowił co najmniej 25 proc. całości dochodów lub przychodów. Pomoc jest przyznawana na działalność rolniczą lub przygotowanie do sprzedaży produktów rolnych wytworzonych w gospodarstwie. Co najmniej 80 proc. premii trzeba wydać na inwestycje w środki trwałe. Ich katalog jest szeroki. Obejmuje m.in. budowę, przebudowę, remont budynków lub budowli, zakup nowych maszyn, urządzeń oraz wyposażenia. Pieniądże można zainwestować w zakup gruntów, kupno stada podstawowego zwierząt gospodarskich czy założenie sadów i plantacji wieloletnich.

Bezwrotna premia jest wypłacana w dwóch ratach: 48 tys. zł – po spełnieniu warunków określonych w decyzji o przyznaniu pomocy; 12 tys. zł – po prawidłowej realizacji biznesplanu.

Wnioski o przyznanie pomocy składa się w oddziale regionalnym ARiMR, właściwym ze względu na miejsce położenia gospodarstwa. Można to zrobić osobiście, np. korzystając z wrzutni, przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej lub elektronicznie za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP.

O przyznanie środków nie mogą ubiegać się osoby, którym wypłacono pomoc finansową z następujących programów wsparcia: *Ułatwienie startu młodym rolnikom*, *Modernizacja gospodarstw rolnych*, *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*, *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju* objętych PROW 2007–2013, a także *Modernizacja gospodarstw rolnych*, *Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej* czy *Premie dla młodych rolników* w ramach PROW 2014–2020.

■ Korzystne zmiany w programie

W tegorocznym naborze wniosków, który potrwa do 29 maja, wprowadzono kilka korzystnych

zmian w zasadach ubiegania się i przyznawania premii. Po pierwsze – skrócono do 180 dni czas na wydanie przez ARiMR decyzji w sprawie przyznania pomocy. Po drugie – zlikwidowano podział limitów środków na dofinansowanie na dwie oddzielne listy: dla województwa mazowieckiego i dla pozostałych województw, co pozwoli jak najpełniej wykorzystywać fundusze przeznaczone w budżecie PROW 2014–2020 na restrukturyzację małych gospodarstw. Po trzecie – wydłużono ostateczny termin na zakończenie realizacji biznesplanu i złożenie wniosku o płatność drugiej raty pomocy z 31 sierpnia 2023 r. na 31 sierpnia 2025 r. I po czwarte – wprowadzono możliwość składania biznesplanu, którego formularz udostępniony jest na stronie internetowej ARiMR, również na nośniku USB.

Do 29 maja 2021 r. trwa w ARiMR nabór wniosków o przyznanie premii restrukturyzacyjnej w wysokości 60 tys. zł

■ Już blisko 2,7 mld zł pomocy

Restrukturyzacja małych gospodarstw cieszy się dużym zainteresowaniem rolników. W poprzednich ośmiu naborach do ARiMR wpłynęło łącznie blisko 55 tys. wniosków, tylko w 2020 r. zarejestrowano ich rekordową liczbę – ponad 179 tys. Najwięcej wniosków – ponad jedną czwartą – złożyli rolnicy z województwa

lubelskiego. W dalszej kolejności są rolnicy z województw: mazowieckiego – ponad 19 proc. ogólnej liczby złożonych wniosków, łódzkiego – ponad 10 proc. i świętokrzyskiego – ponad 8 proc.

Decyzje przyznające premie uzyskało blisko 45 tys. gospodarstw na łączną kwotę ok. 2,7 mld zł. Wśród beneficjentów pomocy najwięcej

jest gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha – 41,2 proc., 32,4 proc. stanowią gospodarstwa poniżej 5 ha, 24,6 proc. o powierzchni od 10 do 20 ha, a tylko 1,6 proc. mieści się w przedziale od 20 do 50 ha.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Image'in.Stock.adobe.com

Premie: zalesieniowa i pielęgnacyjna

Trwa nabór wniosków

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przyjmuje wnioski o przyznanie premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” finansowanego z PROW 2014–2020. Można je złożyć tylko za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus.

Premia pielęgnacyjna to zryczałtowana płatność, przyznawana corocznie przez 5 lat – licząc od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej do gruntów, na których dokonano

zalesienia. Jej wysokość waha się od 794 zł/ha do 1628 zł/ha i zależy m.in. od ukształtowania terenu, jego podatności na erozję czy zastosowanej formy ochrony upraw przed zwierzyną. Jeśli na zalesionym terenie zastosowano repelenty (środki odstrasające), można dodatkowo otrzymać kwotę 424 zł/ha.

Z kolei premia zalesieniowa przyznawana jest corocznie przez 12 lat – licząc od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii zalesieniowej do gruntów, na których posadzono las, a które wcześniej wykorzystywano do prowadzenia działalności rolniczej. Wysokość premii zalesieniowej wynosi 1215 zł/ha.

Beneficjentami obu premii mogą być wyłącznie rolnicy, którzy w latach 2015–2020:

- złożyli wniosek o przyznanie wsparcia na zalesienie;
- otrzymali postanowienie o spełnieniu warunków do uzyskania pomocy;
- wykonali zalesienie;
- złożyli oświadczenie o wykonaniu zalesienia zgodnie z wymogami planu zalesienia wraz z potwierdzeniem złożonym przez nadleśniczego.

Do otrzymania premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej nie są uprawnione jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw.

Wnioski co do zasady należy złożyć do 15 maja 2021 r., ale ponieważ ten dzień wypada w sobotę, będzie można to zrobić (bez żadnych sankcji finansowych) do 17 maja. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie przyjmowała takie wnioski w ciągu 25 dni po upływie tego terminu, czyli do 11 czerwca, jednak za każdy dzień roboczy opóźnienia przyznana premia będzie pomniejszona o 1 proc.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Fotolia

Nawet 100 tys. euro rocznie dla nowych grup producentów

Do 31 maja 2021 r. ARiMR przyjmuje wnioski o wsparcie w ramach działania *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów* finansowanego z PROW 2014–2020

Program skierowany jest do nowych grup producentów rolnych (uznanych od 18 sierpnia 2020 r. na podstawie ustawy z 15 września 2000 r. *o grupach producentów rolnych i ich związkach*). Grupy te muszą składać się z osób fizycznych, prowadzących działalność jako mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo. O dofinansowanie mogą starać się również organizacje producentów (uznane na podstawie przepisów ustawy z 11 marca 2004 r. *o organizacji niektórych rynków rolnych* albo ustawy z 20 kwietnia 2004 r. *o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych*). Wsparcia nie mogą otrzymać producenci drobiu, wyrobów z mięsa drobiowego i jego podrobów oraz owoców i warzyw.

Ubiegający się o pomoc muszą w pierwszej kolejności uzyskać

osobowość prawną wraz z rejestracją w Krajowym Rejestrze Sądowym – Rejestrze Przedsiębiorców. Następnym krokiem jest złożenie wniosku o uznanie za grupę producentów rolnych lub organizację producentów wraz z planem biznesowym do dyrektora oddziału regionalnego ARiMR. Od daty uznania na potencjalnym beneficjencie ciąży obowiązek realizacji zatwierdzonego planu biznesowego. Dopiero wówczas grupa producentów rolnych lub organizacja producentów może złożyć w ARiMR wniosek o przyznanie pomocy finansowej.

Pomoc jest realizowana w formie rocznych płatności przez okres pierwszych pięciu lat, następujących po dacie uznania grupy producentów rolnych lub organizacji

producentów. Wysokość wsparcia wynosi: w pierwszym roku – 10 proc. przychodów netto, w drugim – 9 proc., w trzecim – 8 proc., w czwartym – 7 proc., a w piątym – 6 proc. Maksymalny limit przyznawanych środków finansowych to 100 tys. euro w każdym roku pięcioletniego okresu.

Wnioski o przyznanie pomocy należy składać w oddziałach regionalnych ARiMR. Można to zrobić elektronicznie za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP albo przesłać przesyłką rejestrowaną, nadaną w placówce Poczty Polskiej lub złożyć osobiście lub przez upoważnioną osobę np. za pośrednictwem wrzutni.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Yanawut Suntornkij, Stock.adobe.com

Działania KOWR w zakresie innowacji

■ Pilotażowy projekt *Paszportyzacja polskiej żywności*

Polscy producenci żywności są świadomi, że rewolucja w zarządzaniu bezpieczeństwem i jakością produktów żywnościowych jest niezbędna. Zaangażowanie systemów śledzenia oraz identyfikowania produktów w łańcuchu dostaw staje się koniecznością gwarantującą polskiemu sektorowi rolno-spożywczemu utrzymanie pozycji liczącego się na świecie dostawcy żywności. *Paszportyzacja polskiej żywności* to projekt wpisujący się w światowy trend zmierzający do zapewnienia wiarygodnej informacji o produkcie żywnościowym.

Pilotażowy projekt roboczo nazwany *Paszportyzacja polskiej żywności* jest odpowiedzią na problemy zgłaszane przez przedstawicieli

łańcucha dostaw żywności. Wskazują oni na rosnące zapotrzebowanie na szybko i łatwo dostępne informacje o produkcie żywnościowym, zbyt słabą przejrzystość łańcucha dostaw, spadające zaufanie do produktu, rosnącą liczbę pośredników oraz częste przypadki zanieczyszczeń, fałszowania i skażenia żywności. Tym samym projekt ma znaczenie strategiczne zarówno z punktu widzenia transformacji systemów monitorowania produkcji żywności, jak również sprawowania nadzoru nad procesem utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego.

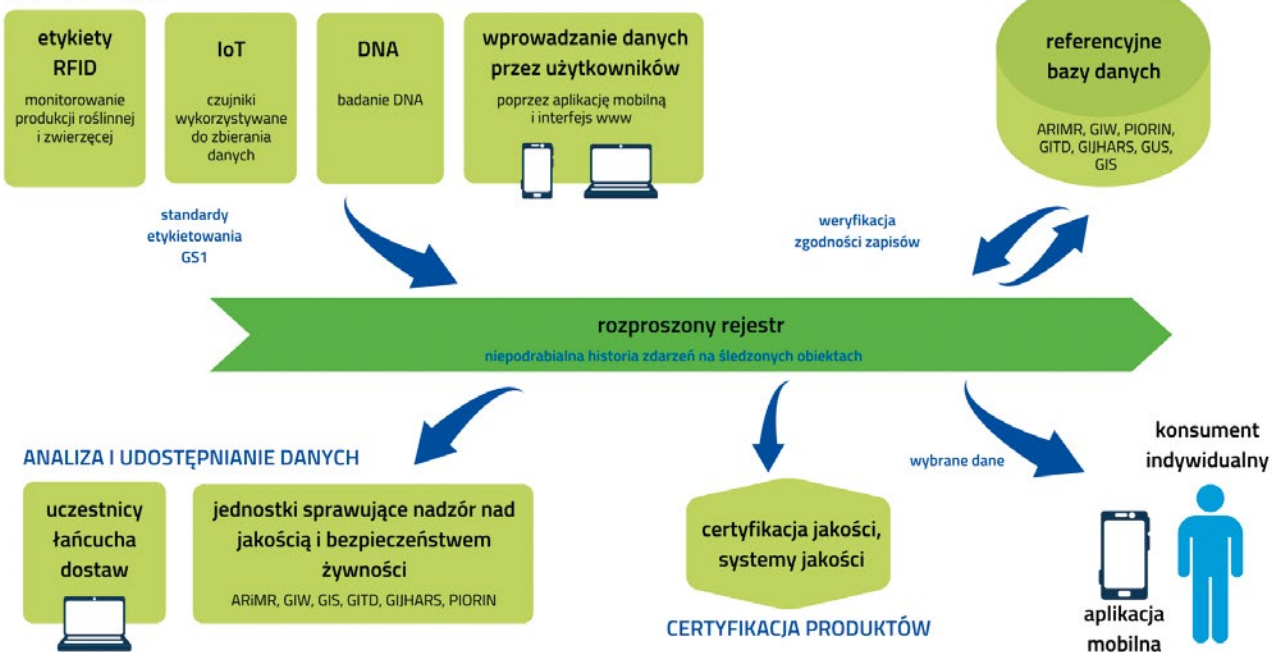
Obecnie trwają prace projektowe. W efekcie zrealizowanego przez Centrum GovTech Polska i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa cyklu warsztatów, przedstawiciele

łańcucha dostaw i podmioty administracji publicznej sprawującej nadzór nad bezpieczeństwem i jakością żywności, przy wsparciu jednostek naukowo-badawczych, zaprojektowali pierwszy w Polsce prototyp innowacyjnego systemu informatycznego pozwalającego na identyfikowanie żywności na głównych etapach jej produkcji i dystrybucji.

Kolejnym etapem prac będzie wdrożenie pilotaży na rynkach: ziemniaka, wołowiny i wieprzowiny. Pozwolą one na przetestowanie praktycznych możliwości monitorowania łańcucha dostaw. Od pomyślnego przebiegu fazy pilotażowej będą uzależnione kolejne działania, które ostatecznie mają doprowadzić do wprowadzenia systemu na rynku krajowym.

STRUKTURA SYSTEMU PASZPORTYZACJI

ŹRÓDŁA DANYCH

Wdrożenie projektowanego systemu zagwarantuje, że polska żywność zyska większą identyfikowalność, wiarygodność i transparentność. Jednocześnie monitorowany przebieg jej produkcji ograniczy koszty związane z zarządzaniem incydentami, w przypadku konieczności wycofania z rynku zakwestionowanych towarów, co ograniczy marnotrawienie żywności. Projekt ten może przyczynić się również do zoptymalizowania zaangażowania poszczególnych instytucji do zadań oraz procesów związanych z zapewnianiem bezpieczeństwa i jakości żywności. Jednak kluczowym użytkownikiem systemu będzie konsument, który w coraz większym stopniu podejmuje świadome wybory podczas procesu dokonywania zakupów oraz oczekuje spersonalizowanej oferty produktowej.

W projekt, oprócz Centrum GovTech Polska i Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, zaangażowani są przedstawiciele łańcucha produkcji i dostaw (w tym zrzeszenia producentów), jednostki naukowo-badawcze oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Główny Inspektorat Sanitarny, Główny Inspektorat Transportu Drogowego i Główny Inspektorat Weterynarii. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej KOWR.

■ Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności – PROM

Marnotrawienie żywności to problem globalny. Wyprodukowana, ale nieskonsumowana żywność

ma niekorzystny wpływ na cały łańcuch dostaw, a dążenie do ograniczenia jej niszczenia to właściwy kierunek zmierzający do eliminowania skutków ekonomicznych, zagrożeń środowiskowych oraz problemów etycznych i społecznych.

Świadomość skali problemu marnotrawienia żywności sukcesywnie rośnie, dlatego zarówno w Polsce, jak i innych krajach, podjęto działania zmierzające do ogra-

dotyczące m.in. skali, rodzaju oraz przyczyn marnotrawstwa żywności w kraju, oceny postępowania z żywnością w gospodarstwach domowych i zakładach gastronomicznych, jak również w produkcji pierwotnej, przetwórstwie, transporcie oraz handlu, a także przeprowadzono analizę założeń do systemu służącego monitorowaniu redystrybucji żywności na cele społeczne.

PROGRAM RACJONALIZACJI I OGRANICZENIA MARNOTRAWSTWA ŻYWNOCI

niczania strat i marnotrawstwa żywności. Odpowiedzią na ten problem jest projekt PROM, którego celem jest wzmocnienie instytucji publicznych w zakresie zarządzania polityką publiczną dotyczącą ograniczania strat i marnotrawstwa żywności, jak również opracowanie planu przeciwdziałania stratom i marnotrawstwu żywności.

Projekt ten jest realizowany od 1 września 2018 r. do 31 sierpnia 2021 r. przez konsorcjum w składzie: Federacja Polskich Banków Żywności – lider projektu, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Polskie Towarzystwo Technologów Żywności. Jego finansowanie pochodzi ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju z programu „Gospostrateg”.

W ramach prac nad projektem przeprowadzono badania i analizy

Rezultatem projektu będzie opracowana Strategia racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności będąca uzupełnieniem dla Mapy Drogowej Gospodarki o Obiegu Zamkniętym wskazującym kierunki interwencji zmierzające do ograniczania marnotrawstwa żywności w kraju, w tym rozwiązania legislacyjne i samoregulujące. Za jej przygotowanie odpowiada Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, który przy jej tworzeniu wykorzysta wyniki prac pozostałych konsorcjantów.

Wynikiem projektu PROM ma być również przypisanie odpowiedzialności poszczególnym instytucjom publicznym w realizacji polityki publicznej dotyczącej ograniczania marnotrawstwa żywności. Obecnie realizowana jest m.in. kampania społeczna, która promuje proaktywne podejście obywateli do przeciwdziałania marnowaniu żywności.

Ograniczenie marnowanej żywności na skutek wdrożenia projektu wpłynie pozytywnie i przyniesie wymierne korzyści na zrównoważony system żywnościowy w Polsce w wymiarach ekonomicznym, społecznym i środowiskowym.

Więcej informacji o realizacji projektu PROM można znaleźć na stronie internetowej www.projekt-prom.pl.

■ System Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych

Teledetekcja satelitarna jest nowoczesnym rozwiązaniem umożliwiającym pozyskiwanie informacji o charakterze przestrzennym. Na podstawie zdjęć satelitarnych można określić m.in. klasy pokrycia i użytkowania terenu, strukturę upraw, stan rozwojowy oraz kondycję roślinności, zagrożenia uprawy, niedobory wody, a także prognozować plony oraz monitorować suszę rolniczą.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa planuje rozwój wieloletniego projektu dotyczącego szerokiego wykorzystania teledetekcji satelitarnej w rolnictwie wspomagającego decyzje użytkowników – zarówno w czasie typowego okresu wegetacyjnego, jak i w sytuacjach nadzwyczajnych, takich jak klęski naturalne powstałe na skutek niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

W pierwszym etapie, startującym w drugiej połowie 2021 r., planowana jest budowa Systemu Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych (S2MUR) wykorzystującego synergę danych satelitarnych, meteorologicznych, glebowych, in-situ i statystycznych do monitorowania upraw rolnych, w tym na terenie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W kolejnym etapie system będzie doskonalony, walidowany i wdrożony do operacyjnego działania na terenie całego kraju.

Jedną z głównych oczekiwanych funkcjonalności jest dostarczenie informacji o przewidywanych plonach i produkcji rolnej w całym kraju. Informacje te będą nie do przecenienia w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego kraju, cen detalicznych i gospodarki ogółem.

Ponadto, kolejne efekty płynące z uruchomienia systemu bazującego na teledetekcji satelitarnej to:

- bardziej precyzyjne określanie wielkości plonów,
- zmniejszenie kosztów bezpośrednich związanych z obsługą odškodowań za straty w rolnictwie,
- ujednoczenie metodyki szacowania strat,
- przyspieszenie rozpatrywania wniosków.

System będzie pozwalać na syntezę i raportowanie informacji do celów operacyjnych z dokładnością do celów i uprawy rolnej, a tym samym do pojedynczego gospodarstwa rolnego, a do celów zarządczych w odniesieniu do administracyjnych jednostek podziału terytorialnego kraju.

Więcej informacji o realizacji projektu S2MUR można znaleźć na stronie internetowej KOWR.

■ Pożyczki finansowane ze środków gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich poprzez działania innowacyjne lub rozwojowe

KOWR realizując politykę rozwoju obszarów wiejskich, a także wychodząc naprzeciw potrzebom polskiego rolnictwa, uruchomił możliwość zaciągania pożyczek ze środków Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, zgodnie z art. 24 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Pożyczki są udzielane przez KOWR jako wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój

obszarów wiejskich, z przeznaczeniem środków na finansowanie działań innowacyjnych lub rozwojowych związanych z produkcją roślinną, zwierzęcą, hodowlą oraz przetwórstwem rolno-spożywczym.

Beneficjentami realizowanego mechanizmu są rolnicy indywidualni prowadzący gospodarstwa rodzinne, w których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha. Pożyczka może zostać przyznana w kwocie nie wyższej niż 500 tys. zł i 80% kosztów planowanego przedsięwzięcia, pozostałe co najmniej 20% kosztów to wkład własny wnioskodawcy.

W 2021 r. na ten cel zostało przeznaczone 10 mln zł.

Warunkiem uzyskania pożyczki jest złożenie wniosku o udzielenie pożyczki do OT KOWR, a także posiadanie zdolności kredytowej i płynności finansowej, wniesienie stosownego zabezpieczenia oraz wpłata opłaty prowizyjnej w wysokości 1% wartości pożyczki. Wniosek o udzielenie pożyczki rozpatrywany jest przez OT KOWR a następnie przez Komisję ds. pożyczek w trybie naboru ciągłego do wyczerpania alokacji.

Oprocentowanie pożyczek jest zmienne i stanowi równowartość stopy bazowej ogłaszanej w Komunikacie Komisji Europejskiej powiększonej o 1 punkt procentowy. Okres spłaty pożyczek wynosi sześć lat (z możliwością wydłużenia do 10 lat), na podstawie ustalonego harmonogramu w miesięcznych, kwartalnych lub rocznych terminach płatności.

Na wniosek wnioskodawcy istnieje możliwość dokonania odstępstwa od zasad rozpatrywania wniosku o udzielenie pożyczki.

Szczegółowe informacje na stronie internetowej KOWR w zakładce POŻYCZKI.

Departament Innowacji KOWR
tel. 22 376 71 30

Znacznie mniej, ale wciąż za dużo

Jak zapobiegać wypadkom śmiertelnym w rolnictwie

Od trzydziestu lat Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi działalność prewencyjną, zmierzającą do redukcji wypadkowości w rolnictwie. Służy temu wiele aktywności, takich jak: prowadzenie szkoleń dla rolników, wydawanie broszur, ulotek i innych materiałów popularyzujących zasady bezpiecznej pracy w rolnictwie, inspirowanie mediów ogólnopolskich i regionalnych do podejmowania tematyki bezpiecznej pracy na roli, organizacja ogólnokrajowych konkursów – Bezpieczne Gospodarstwo Rolne, konkursu plastycznego dla uczniów szkół podstawowych, konkursu filmowego dla młodzieży oraz bezpośrednie doradztwo poszczególnych gospodarstwach rolnych.

Od 2007 r. prezes KRUS jest także przewodniczącym Międzynarodowej Sekcji ISSA ds. Prewencji w Rolnictwie, a od 2018 r. KRUS jest partnerem międzynarodowej kampanii Wizja Zero, stawiającej sobie za cel całkowite wyeliminowanie wypadków w rolnictwie. Takie priorytetowe traktowanie bezpiecznej pracy w gospodarstwach rolnych skutkuje stałym spadkiem wskaźników wypadkowości.

W 2020 r. do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zgłoszono 10 974 wypadki. Wypłacono 7872 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej. Odnotowano 35 wypadków śmiertelnych, o 22 (38,6%) mniej niż w 2019 r., ale to wciąż za dużo.

Z danych Kasy wynika, że wypadkom śmiertelnym ulegli przeważnie mężczyźni – liczba ofiar 34 (91,3% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) – wieku 50–59 lat (42,9% wszystkich poszkodowanych)

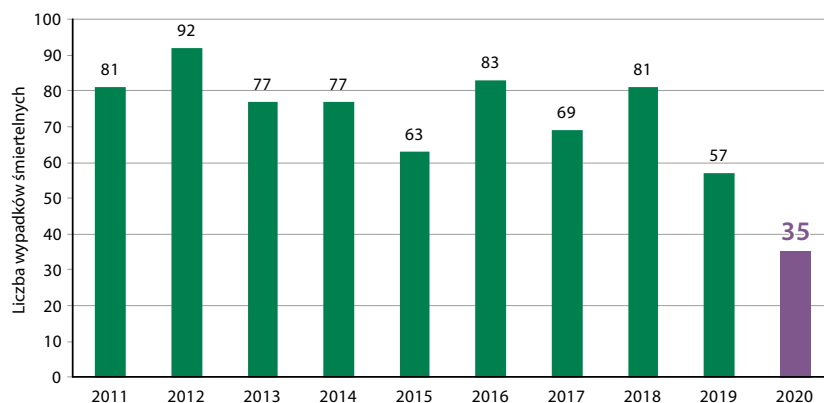
i 40–49 lat (20,0%). Najwięcej ofiar śmiertelnych odnotowano w grupach wypadkowych: „przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu” (9 ofiar), „upadek przedmiotów” (7) i „pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń” (6). W grupie „przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu” były 4 przygniecenia przez przewrócone ciągniki rolnicze, do których doszło wskutek stosowania niewłaściwej techniki jazdy na pochyłych i grząskich terenach, 4 wypadki komunikacyjne na drogach publicznych, w tym 2 przypadki zderzenia z ciągnikiem, ich przyczyną było nieprzestrzeganie przepisów prawa o ruchu drogowym (nadmierna prędkość, niestąpienie pierwszeństwa przejazdu) oraz jeden wypadek, w którym poszkodowany wjechał do kanału melioracyjnego i wypadł z ciągnika do wody. W grupie „upadek przedmiotów” rolnicy tracili życie podczas pozyskiwania drewna (3 przypadki). Przyczyną był niewłaściwy sposób wykonywania czynności oraz przebywanie w strefie zagrożenia; kolejne trzy zdarzenia dotyczyły przygniecenia przez maszyny rolnicze

podczas wykonywania prac polowych lub ich agregowania z ciągnikiem, jeden natomiast był spowodowany przygnieceniem przez koło, które rolnik pompował. Wypadki śmiertelne w grupie „pochwycenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń” odnotowano podczas nieprawidłowego i niezgodnego z instrukcją obsługi użytkownika maszyny lub z powodu braku osłon na WOM, albo niewyłączenia napędu przed przystąpieniem do regulacji/naprawy podczas pracy rozrzutnikiem obornika i prasą do słomy.

Czy tym tragediom i im podobnym można zapobiec? Zdecydowanie tak. Wystarczy przestrzegać podstawowych zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym, tj.:

- Podczas poruszania się i obsługi ciągników, maszyn samobieżnych i innych oraz przemieszczania się samochodami, motocyklami i rowerami należy:
 - ✓ przestrzegać prawa o ruchu drogowym;
 - ✓ dostosować prędkość jazdy do warunków na drodze, m.in. stanu nawierzchni, pory dnia, pogody, natężenia i prędkości poruszania się innych pojazdów;

Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2011–2020

- ✓ stosować właściwą technikę jazdy na pochyłych i grząskich terenach, a w stosunku do innych użytkowników drogi stosować zasadę ograniczonego zaufania i wzmożoną uwagę w czasie jazdy;
- ✓ dbać o właściwy stan techniczny pojazdów i ich aktualne przeglądy techniczne oraz sprawne oświetlenie i oznakowanie pojazdów;
- ✓ właściwie zabezpieczać transportowany ładunek, a także maszyny w czasie postoju.
 - W czasie prac związanych z pozyskiwaniem drewna i jego załadunkiem oraz agregowaniem maszyn rolniczych należy:
- ✓ wykonywać prace co najmniej w dwie osoby, w celu zapewnienia asekuracji;
- ✓ nie znajdować się w strefie zagrożenia podczas obalania drzewa;
- ✓ podczas agregowania maszyny rolniczej z ciągnikiem nie przebywać pomiędzy ciągnikiem a maszyną roboczą;
- ✓ sprzęganie maszyn rozpocząć po wyłączeniu silnika i unieruchomieniu pojazdu za pomocą hamulca postojowego;
- ✓ przed przystąpieniem do napraw i regulacji zabezpieczyć podniesione elementy maszyn dodatkową, odpowiednio wytrzymałą podporą;
- ✓ wyposażyć zaczep przyczepy w sprężynę, co ułatwia łączenie przez jedną osobę; w przypadku

braku sprężyny można wyposażyć zaczep w podporę z regulacją wysokości;

- ✓ prace dotyczące demontażu i napraw kół wykonywać tylko przy niezaladowanej przyczepie;
- ✓ stosować dodatkowe podpory w przypadku wchodzenia pod maszyny podniesione hydraulicznie.
 - Wykonując prace z maszynami i urządzeniami z ruchomymi elementami należy:
- ✓ wyłączać zasilanie przed przystąpieniem do napraw i czynności konserwacyjnych;
- ✓ stosować się do zaleceń producenta i instrukcji obsługi sprzętu;
- ✓ zakładać przylegające do ciała ubrania (luźne mogą zostać pochwycone przez ruchome części) oraz odpowiednie obuwie;
- ✓ stosować osłony i zabezpieczenia ruchomych części i elementów napędów (uszkodzone osłony i obudowy należy wymienić na nowe, a brakujące – uzupełniać);
- ✓ przed przystąpieniem do pracy sprawdzić stan techniczny maszyny, a jeśli zaistnieje taka konieczność – wykonać niezbędne naprawy i regulacje;
- ✓ uwzględniać warunki gruntowe i pogodowe podczas napraw bezpośrednio na polu.

Niezależnie od rodzaju pracy do jakiej przystępuje rolnik, powinien być on zdrowy i wypoczęty. Niedopuszczalne jest rozpoczynanie pracy pod wpływem alkoholu, narkotyków lub leków, które oddziałują

na stan psychofizyczny człowieka, ani też w stanie obniżonej koncentracji uwagi. W czasie pracy należy robić przerwy na odpoczynek oraz regenerację sił i posiłki. Podczas wykonywania czynności związanych z produkcją rolniczą należy stosować adekwatne do potrzeb środki ochrony pracy, tj. rękawice, okulary, maski ochronne.

Dalszemu spadkowi wypadkowości mają służyć kontynuowane kampanie prewencyjne pod następującymi hasłami:

- Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz – bezpieczna obsługa zwierząt gospodarskich.
- Rola rolnika, by upadku unikał – przeciwdziałanie upadkom, stanowiącym największe zagrożenie w pracy rolników.
- Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz – zasady bezpiecznej obsługi maszyn rolniczych.
- Rolniku nie daj się kleszczom – profilaktyka chorób odkleszczowych, najczęściej notowanych chorób zawodowych w rolnictwie.
- Kości i stawy to też rolnika sprawy – profilaktyka chorób układu mięśniowo-szkieletowego.

Mimo pandemii KRUS nadal prowadzi skuteczne działania prewencyjne w innych możliwych i bezpiecznych formach, np. online.

**Biuro Komunikacji i Współpracy
Międzynarodowej KRUS
tel. 22 592 66 42**

Biuletyn informacyjny nr 4/2021 (231). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książyk przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Wojciech Adamczyk, Dorota Białczak, Joanna Czapla, Nina Dobrzyńska, Joanna Gierulska, Monika Grązka, Waldemar Guba, Robert Jakubik, Agnieszka Kłódkowska-Cieślakiewicz, Lidia Kostańska, Magdalena Maciejewska, Teresa O'Neill, Michał Rzytki, Paweł Wojcieszak, Magdalena Zasępa.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak. Współpraca: Alicja Daniluk-Jankowska. Projekt III i IV strony okładki: Dorota Kazanowska. Zdjęcia na I stronie okładki oraz stronach 1–3: Fotolia, Jakub-, lusyaya.Stock.adobe.com.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel. 22 623 11 75, 22 623 20 68.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/opracowania-i-publikacje>; <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>.

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 30 kwietnia 2021 r.

Nakład: 8000 egz. Druk: Zapol Sobczyk Spółka jawna, al. Piastów 42, 71-062 Szczecin.

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukcje i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części, materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych, opublikowanych na stronach czasopisma, zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu.

Zabronione jest kopiowanie, reprodukcje i rozpowszechnianie materiałów graficznych, tj. ilustracji, rycin, zdjęć itp.

WYPALANIE TRAW GROZI

UTRATĄ DOPLĄT

DOTKLIWYMI **KARAMI**

ZAGROŻENIEM **ŻYCIA**

CIERPIENIEM I ŚMIERCIA
WIELU GATUNKÓW
ZWIERZĄT I OWADÓW

ZAGROŻENIEM **POŻARAMI**

ZNISZCZENIEM WARSTWY
ŻYCIODAJNEJ PRÓCHNICY

Zapraszamy
polskich producentów
rozwiązań w zakresie
rolnictwa 4.0
do przesyłania do MRiRW
oferty handlowej
w celu:

promocji
tych rozwiązań
podczas wydarzeń
krajowych
i zagranicznych

utworzenia listy
konsultacyjnej
w odniesieniu
do dokumentów
dotyczących
wsparcia innowacji

Zgłoszenia
można przesyłać
na mail:

michal.jankowski@minrol.gov.pl

Webinarium dotyczące innowacyjnych rozwiązań cyfrowych stosowanych w rolnictwie w krajach Grupy Wyszehradzkiej (V4) organizuje w pierwszej połowie października br. w USA Ambasada Węgier.

Głównym celem tego spotkania będzie **zaprezentowanie firm/startupów** pochodzących z krajów V4, **posiadających w swojej ofercie innowacyjne rozwiązania cyfrowe** wspierające działalność rolniczą (uprawa, hodowla).

Organizatorzy webinarium liczą na osiągnięcie efektów promocyjnych, jak również umożliwienie wejścia zaprezentowanych innowacyjnych firm na rynek amerykański.